

BUREAU VOOR DE STAATSSCHULD

Het Proces van Herschikking van de Staatsschuld van Suriname in 2020-2025

HERSTELLEN VAN EEN SCHULDENCRISIS

Paramaribo, juni 2025

Inhoudsopgave

	Pg.
1. Voorwoord	2
2. Executive Summary	4
3. De “ Unsustainable” Centrale Overheidsschuld in 2020	6
4. Het IMF-EFF Programma getekend in december 2021	11
5. Buitenlandse Schuld Herschikkingsresultaat	14
6. Binnenlandse Schuld Herschikkingsresultaat	25
7. Budgettaire Impact en DSA na Herschikking	33
8. Aanpak Institutionele uitdagingen Bureau voor de Staatsschuld	41
9. Conclusies	45

1. Voorwoord

Bij het aantreden van de nieuwe regering in juli 2020, bevond het land zich in een economische, financiële en schuldencrisis met een hoge schuldquote van de bruto Staatsschuld van ongeveer 146 procent. De COVID-19 pandemie in 2020-2021 had de reeds fragiele economische situatie verder verslechterd. De overheid stapte eind 2021 in het economisch herstelprogramma, ondersteund door de Internationale Monetaire Fonds (IMF) Extended Fund Facility (EFF). Het programma betrof veelal hervormingen op het gebied van de overheidsbegroting, het monetaire beleid en herstructurering van staatsschulden.

In 2020 werden de internationale financiële adviesbureau Lazard Frères en juridisch bureau White & Case LLP aangetrokken, om ondersteuning te geven bij de herschikking van de “Eurobonds” met een totale waarde van USD 675 miljoen. De overheid was niet langer in staat haar betalingsverplichtingen tijdig na te komen. De adviseurs hebben een cruciale rol vervuld bij het herstructureren van de gehele buitenlandse schuld. De overheid heeft het schuldenproblematiek zo volledig mogelijk aangepakt, door de financiële voorwaarden van de schulden te heronderhandelen met de crediteuren, waarbij een gelijke behandeling van crediteuren centraal stond.

Bij de binnenlandse schulden, heeft het Bureau voor de Staatsschuld met de Ministerie van Financiën & Planning en de lokale schuldeisers in de afgelopen jaren samengewerkt, om betalingsachterstanden af te wikkelen, door middel van het herbeleggen van schatkistpapier en het herschikken van andere schuldcomponenten.

De overheid begon met een ambitieus herstelprogramma en vroeg bij het IMF een ondersteunend programma aan. Als onderdeel van de IMF-EFF programma werden specifieke parameters opgezet voor het herstructureren van de buitenlandse bilaterale en commerciële schulden van Suriname om de “unsustainable” staatsschuld aan te pakken en ervoor te zorgen dat de schulden op kort en middellang termijn, te betalen zijn.

Zonder de schulden te herschikken, zou Suriname te kampen hebben met een niet te betalen schuldenlastverplichting, die een obstakel zou zijn voor de stabilisatie en groei van de economie. Het IMF zou een begrotings- en betalingsbalanssteun ter waarde van SRD 472,8 miljoen (USD 688 miljoen) financiële middelen beschikbaar stellen, met nog vooruitzichten op fondsen voor aanvullende begrotingssteun van andere Internationale Financiële Instellingen (IFI) zoals de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB), de Wereldbank en de Caribische Ontwikkelingsbank (CDB) voor het financieren van het ambitieuze economische herstelprogramma van het land.

Aan het begin van het programma gaf het “Debt Sustainability Analysis” (DSA) van de IMF aan dat de schuld-bbp ratio van Suriname pas in 2035 onder de 60 procent zou komen te liggen. Binnen de initiële macro-budgettaire en DSA raamwerk, waren de vooruitzichten van de offshore olieproductie en de impact hiervan op de economie, niet meegenomen.

In de afgelopen vier jaar, zijn er aanzienlijke stappen gezet in de capaciteitsopbouw binnen het Bureau voor de Staatsschuld of te wel de Suriname Debt management Office (SDMO), om de organisatie te transformeren tot een professionele en effectieve instelling voor schuldbeheer. SDMO is in samenwerking met het Ministerie van Financiën en Planning, goed gepositioneerd om een prudent en geïntegreerd budgettaire en schuldbeheerbeleid te ontwikkelen.

Deze inspanningen zullen cruciaal zijn om op lange termijn, de duurzaamheid van het overheid begrotingsbeleid te het bevorderen.

Deze publicatie heeft tot doel het grote publiek te informeren, over het volledig proces van schuldhherstructurering, dat sinds 2020 is ondernomen en biedt een duidelijk en transparant overzicht van de stappen, strategieën en resultaten die tijdens deze cruciale periode zijn bereikt.

Paramaribo, 30 Juni 2025

Mw. drs. Maly Dwarkasing
Administrateur Generaal van het Bureau voor de Staatschuld

2. Executive Summary

Aanpak van de economische, financiële en schuldencrisis in Suriname

De economische, financiële en schuldencrisis in Suriname in 2020, was het gevolg van externe schokken en een gebrek aan een adaptief en gecoördineerd overheidsbeleid, om deze schokken tussen 2013 en 2020 op te vangen. De schuld van de centrale overheid steeg in deze jaren van 28 procent van het bbp naar 121 procent, als gevolg van slecht beheer van overheidsfinanciën en oplopende tekorten. De verhouding tussen de overheidsschuld en het bbp bereikte volgens cijfers van het IMF zelfs 146 procent per ultimo 2020.

De centrale overheidsschuld steeg naar een hoogtepunt van USD 3,9 miljard in juli 2020 en daalde vervolgens tot USD 3,3 miljard door de depreciatie van de wisselkoers aan het eind van dat jaar..

De weg naar herstel: een ambitieus hervormingsprogramma ondersteund door het IMF

Geconfronteerd met de uitdagende situatie, begon de regering aan een ambitieus hervormingsprogramma, met de steun van een Extended Fund Facility van het IMF. Het hervormingsprogramma was ontworpen om:

- i. Overheidsfinanciën te herstellen en het budgettair beheer te versterken.
- ii. De overheidsschuld te brengen naar een beheersbaar niveau.
- iii. De sociale bescherming voor de meest kwetsbaren in Suriname te verbeteren.
- iv. Het monetair beleidskader te herzien met marktconforme wisselkoersen.
- v. Het banktoezicht te verbeteren.

Het schuldherstructureringsproces vormde een kernonderdeel van de hervormingsinspanning. Het buitenlandse herstructureringsproces omvatte alle bilaterale en commerciële schulden, waarbij de internationale obligaties (ook wel de Oppenheimer-obligaties genoemd) – de grootste commerciële schuld van Suriname – aanzienlijke uitdagingen vormden.

Vanaf het begin hielden de autoriteiten zich aan de volgende drie fundamentele principes:

- (i) Een eerlijke en gelijke behandeling voor alle crediteuren;
- (ii) Constructieve gesprekken op basis van wederzijds vertrouwen;
- (iii) Een duurzame oplossing van het schuldenvraagstuk gebaseerd op het “Debt Sustainability” Raamwerk van het IMF.

Het schuldherstructureringsproces was lang en complex. In 2025 zal het gehele proces worden afgerond, inclusief de afronding van fase II herstructurering - met China en twee crediteuren van de Club van Parijs. Het proces met alle commerciële crediteuren en India is voltooid, en de schuldenlastbetalingen zijn hervat. Ook na de afronding van fase I-herstructurering met de bilaterale crediteuren in het vorig jaar, zijn de schuldenlastbetalingen hervat.

Aanpak van de Binnenlandse Schuld en uitdagingen in de Bancaire sector

Het herstructureringsproces van de binnenlandse schuld, startte in 2021 met de Centrale Bank van Suriname als grootste crediteur. In 2023 werd de goud lening, een voorheen verborgen schuld, aan de binnenlandse schuld portefeuille toegevoegd. “Supplier debt”, welke in het verleden geen deel uitmaakte van de binnenlandse schulden, werd na de aanpassing van de Wet op de Staatsschuld in 2023, officieel een schuldpost.

Als onderdeel van het hervormingsprogramma, onderging de Centrale Bank van Suriname een herkapitalisatie die in 2025 van kracht werd en de veelal de oorzaak was van de schuldtoename in dit jaar. Inlopen van achterstanden op schatkistpapier, op de infrastructurele projecten en schuldherstructurering met binnenlandse banken werden in 2024 afgerond. Binnenlandse crediteuren speelden dankzij dit proces, een cruciale rol in de algehele stabilisatie van de economie.

Economische Vooruitgang en Bredere Resultaten van het Hervormingsprogramma

Het hervormingsprogramma met het IMF, dat eind maart 2025 werd afgerond, heeft de belangrijkste doelstellingen grotendeels behaald. Ondanks een uitdagend sociaal-politiek klimaat, voerde de regering de moeilijke, maar noodzakelijke hervormingen door, met tastbare resultaten:

- Economische stabiliteit en groei: Tussen 2021 en 2024, de periode waarin de meeste hervormingen werden geïmplementeerd, kende de economie een gemiddelde positieve groei, een marginaal primair overschot voor de overheid, en aanzienlijke dalingen in overheidstekorten en de bruto financieringsbehoefte van de overheid.
- Inflatiebeheersing: Hoewel inflatie nog hoog is, daalde deze aanzienlijk gedurende de periode en wel van 55 procent eind 2022 naar 10 procent eind 2024.
- Een duurzame overheidsschuld: Eind 2024 daalde de schuld-bbp ratio van de centrale overheid met bijna 38 procentpunten naar 83,1 procent ten opzichte van eind 2020. In april 2025, na de herkapitalisatie van de Centrale Bank, middels uitgifte van staatsobligaties, steeg de centrale overheidsschuld naar USD 3,8 miljard en de schuld-bbp ratio naar respectievelijk 84,3 procent.

Het schuldherstructureringsproces heeft het schuldenlastprofiel van de centrale overheid aanzienlijk aangepast. Dit zorgde voor een broodnodige verlichting van ongeveer USD 582 miljoen op de schuldenlast, in de jaren 2022-2024. Bovendien verbeterde de kosten- en bepaalde risico-indicatoren van de schuldenportefeuille van de centrale overheid.

Offshore Olie en het Toekomstig Economisch Potentieel

Een bepalend moment deed zich voor in oktober 2024, toen TotalEnergies' de Final Investment Decision (FID) voor de offshore olie-extractie in Blok 58 afkondigde. Volgens de Debt Sustainability Analysis (DSA) zullen de offshore oliewinsten, vanaf 2028 de economische indicatoren drastisch verbeteren, waarbij de schuld-bbp ratio naar verwachting zal dalen tot 32 procent in 2029. Ondanks deze optimistische vooruitzichten op middellange termijn, blijft de economische situatie voor de periode 2025-2027 zeer uitdagend. Budgettaire discipline is dan ook zeer essentieel om te zorgen dat een primair overschot wordt behaald, het totaal overheidsfinancieringstekort beheersbaar blijft en concessionele financiering wordt aangetrokken om het begrotingstekort te dichten.

Om de toekomstige olierijkdom goed te beheren, heeft het land een ontwikkelingsvisie nodig, een solide beleid met sterke begrotingsregels, een Spaar- en Stabilisatiefonds dat goed beheerd wordt en goed bestuur via krachtige publieke en private instellingen.

Strategisch Plan Bureau voor de Staatsschuld

Onder het Strategisch Plan 2023-2026 heeft het Bureau voor de Staatsschuld een aanzienlijke transformatie ondergaan, om een effectievere instituut te worden, ten behoeve van het beheren van de Staatsschuld. De capaciteitsopbouw met hulp van de internationale gemeenschap, is succesvol gebleken. Er is veel vooruitgang geboekt, alhoewel institutionele uitdagingen voortdurende aandacht vereisen.

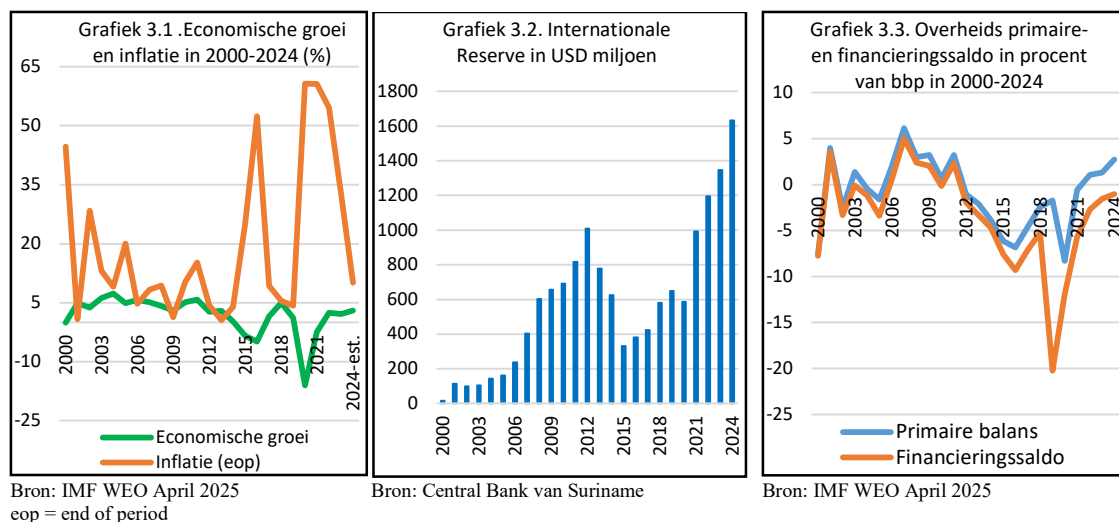
Conclusie

Suriname heeft grote stappen gezet om te komen tot herstel uit één van de moeilijkste financiële tijden in zijn geschiedenis. Door een sterk plan van aanpak, is de schuld weer betaalbaar geworden en wordt er voorzichtig om gegaan met overheidsfinanciën. Met de vooruitzichten van olie inkomsten in de toekomst, kan de economie van Suriname weer gezond maken en voor duurzame groei zorgen. Het is hierbij belangrijk om te blijven werken aan sterke instituten. Deze zijn nodig om goed om te gaan met de uitdagingen na de crisis, en om ervoor te zorgen dat de toekomstige olie-inkomsten eerlijk worden verdeeld onder alle Surinamers.

3. De “Unsustainable” Centrale Overheidsschuld in 2020

Per eind juli 2020 bedroeg de totale centrale overheidsschuld USD 3,9 miljard. De schuld positie vertoonde reeds enkele jaren een stijgende trend, wat uitmondde in een economisch-financiële en schuldencrisis, die in 2020 verder werd verergerd door de COVID-19-pandemie.

De daling van internationale grondstofprijzen tussen 2013 en 2016, had een sterk negatief effect op de Surinaamse economie, die sterk afhankelijk is van de export van minerale grondstoffen. De minerale sector – met aluinaarde, goud en olie – zijn de voornaamste exportproducten. In de periode 2006–2020, was de minerale exporten gemiddeld goed voor 79 procent van de totale exportopbrengsten uit goederen en diensten. Er werd een dieptepunt bereikt in 2015 toen dit aandeel 70 procent was. In dat jaar sloot de bauxietindustrie – die sinds de Tweede Wereldoorlog de pijler was van de Surinaamse economie – definitief haar deuren. Sinds 2008 zijn de goudexporten de belangrijkste inkomstenbron uit minerale export en hebben ze de plaats van de bauxietsector ingenomen. De gemiddelde prijzen van de twee belangrijkste exportproducten – ruwe olie en goud – daalden in 2016 respectievelijk met ongeveer 59 procent en 25 procent, vergeleken met het niveau in 2012.

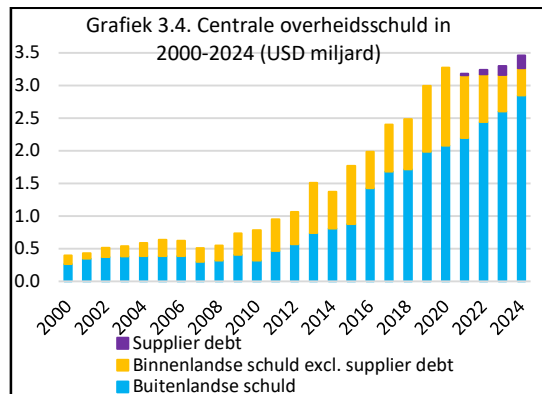
Het gebrek aan beleidscoördinatie en tijdige aanpassing van het overheidsbeleid aan de externe economische schokken, leidde tot aanzienlijke begrotingstekorten, een scherpe depreciatie van de wisselkoers, vertraagde economische bedrijvigheid en uiteindelijk een recessie in de periode 2015–2016. In deze jaren kromp het reële bruto binnenlands product (bbp) met respectievelijk ca. 3,4 procent en 4,9 procent in (grafiek 3.1).

Na deze recessie, kende de economie een gematigd herstel met een gemiddelde reële groei van circa 2 procent per jaar, in de periode 2017–2019. Dit herstel werd echter abrupt onderbroken door het uitbreken van de COVID-19-pandemie in 2020, die leidde tot een ernstige economische neergang. In dat jaar kromp de economie met maar liefst 16 procent in, waarmee het land opnieuw in een diepe recessie terecht kwam.

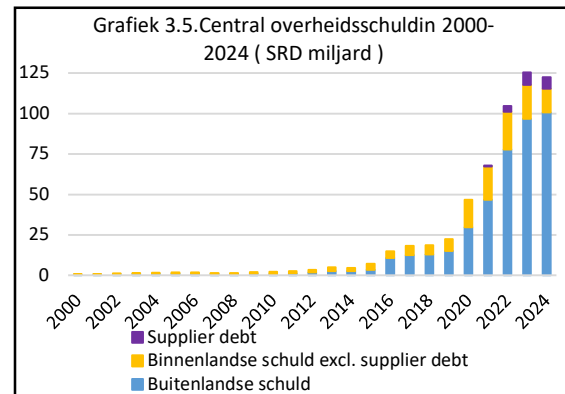
De inflatie bereikte tijdens de crisisjaren uitzonderlijk hoge niveaus. In 2016 bereikte de jaarinflatie een piek van 52 procent, waarna deze opnieuw een hoogtepunt bereikte van 61 procent in zowel 2020 als 2021 (grafiek 3.1). Sindsdien is de economie aan het herstellen.

In het kader van het lopende herstelbeleid, is de inflatie geleidelijk teruggebracht tot 10,1 procent in 2024.

De internationale reserves werden aanzienlijk aangetast door de dalende wereldmarktprijzen van grondstoffen in de periode 2013–2016. Hierdoor daalden de bruto internationale reserves van ruim USD 1 miljard in 2012 tot slechts USD 381 miljoen in 2016. Sindsdien is de reserve positie hersteld tot ca. USD 1,6 miljard per eind 2024, voornamelijk dankzij de implementatie van het Extended Fund Facility (EFF)-programma van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), dat sinds 2022 ondersteuning biedt in de vorm van begrotings- en betalingsbalans steun (grafiek 3.2).

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Ook overheidsfinanciën kwamen zwaar onder druk te staan, als gevolg van de economische recessie. De overheidsinkomsten daalden fors, terwijl de uitgaven sterk toenamen. Een substantieel deel van de overheidsbestedingen werd aangewend voor transfers en subsidies alsook voor personeelsuitgaven (lonen en salarissen van ambtenaren). Tegelijkertijd ontstond er een aanzienlijke opbouw van achterstallige betalingen aan leveranciers voor reeds geleverde goederen en diensten.

Als gevolg van deze ongunstige dynamiek, liep het primair begrotingstekort op van 2,0 procent van het bbp in 2012 tot 9,2 procent in 2016, en verder tot 20,2 procent in 2019.

De in mei 2020 aangetreden regering, wist het algemeen begrotingstekort in datzelfde jaar terug te brengen tot 12 procent van het bbp, ondanks de aanhoudende economische impact van de COVID-19-pandemie (grafiek 3.3). Deze trend van begrotingsconsolidatie heeft zich in de daaropvolgende jaren voortgezet. Voor eind 2024 wordt het totaal tekort geraamd op 2,8 procent van het bbp, waarmee aanzienlijke vooruitgang is geboekt in het herstel van de overheidsfinanciën en het streven naar macro-economische stabiliteit.

Als gevolg van aanhoudende hoge overheidstekorten, steeg de totale staatsschuld van de Republiek Suriname aanzienlijk – van USD 1 miljard in 2012 tot USD 3,9 miljard per eind juli 2020. Tegen het einde van datzelfde jaar daalde de schuldpositie licht naar USD 3,3 miljard (grafiek 3.4). Daarmee is de staatsschuld in 2020 meer dan verdubbeld ten opzichte van 2012, met een stijging van ca. 240 procent.

Uitgedrukt in de lokale valuta (SRD), nam de overheidsschuld in deze periode toe van SRD 3,6 miljard in 2012 tot SRD 46,8 miljard eind 2020, een stijging van ruim 1.200 procent (grafiek 3.5). Per ultimo 2024 is de uitstaande staatsschuld ca. USD 3,5 miljard, hetgeen neerkomt op SRD 122,9 miljard tegen de dan geldende wisselkoers.

Een belangrijk onderdeel van de financiering van de overheidsbegroting in deze periode, naast buitenlandse leningen van traditionele bilaterale en multilaterale crediteuren zoals het IMF, de IDB en de Wereldbank, was de toegang tot commerciële internationale financieringsbronnen.

In 2016 begaf de Republiek Suriname zich voor het eerst op de internationale kapitaalmarkt via de uitgifte van een Eurobond ter waarde van USD 550 miljoen. Deze obligatie werd geplaatst via de financiële instelling Oppenheimer, met een looptijd van 10 jaar, een vaste rentevoet van 9,25 procent en een volledige aflossing aan het einde van de looptijd middels een “bullet payment”.

In 2019 werd een tweede internationale Eurobond uitgegeven, ter waarde van USD 125 miljoen, met een looptijd van 4 jaar. Deze obligatie had een vaste rentevoet van 9,875 procent, een default interestvoet van 3 procent, een aflossingsvrije periode van één jaar.

Naast buitenlandse financieringsbronnen, deed de overheid tijdens de crisisjaren ook in toenemende mate een beroep op de binnenlandse financieringsbronnen. Een substantieel deel van deze binnenlandse schuldfinanciering, werd verstrekt door de Centrale Bank van Suriname (CBvS), evenals door commerciële banken, pensioenfondsen en lokale bedrijven – met name bij de infrastructurele projecten.

De binnenlandse schuldopbouw bestond niet alleen uit directe leningen, maar ook uit de uitgifte van schatkistpapier (biljetten en promessen), in zowel SRD als in buitenlandse valuta (USD en EUR). Deze waardepapieren (effecten) werden niet via een formeel veilingmechanisme uitgegeven – aangezien de infrastructuur hiervoor nog niet bestond – maar via over-the-counter transacties (OTC). In de periode 2016–2020 werd in totaal SRD 2,1 miljard, USD 57,6 miljoen en EUR 9,9 miljoen aan schatkistpapier uitgegeven..

Een bijkomend risico ontstond, doordat veel lokale bedrijven voorafgaande financiering moesten aantrekken bij commerciële banken, om infrastructurele werken in opdracht van de overheid te realiseren. Toen de overheid in gebreke bleef bij tijdige betalingen, leidde dit tot liquiditeitsproblemen bij zowel deze bedrijven als bij de banken die hen financierden. Hierdoor nam het aandeel van non-performing loans (NPL's) in de bancaire sector aanzienlijk toe.

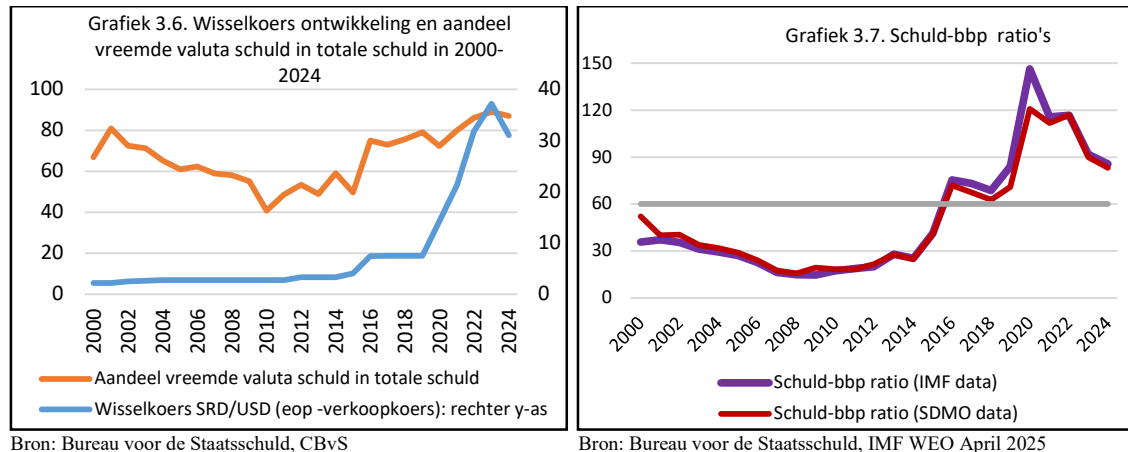
De combinatie van een diepgaande economische recessie, een hoge schuldenlast en een verstoorde betalingscyclus veroorzaakte ernstige kwetsbaarheden in de financiële sector. Deze betroffen onder meer verminderde kredietkwaliteit, liquiditeitsdruk en een verhoogd systeemrisico binnen het algemeen bankwezen.

De aanzienlijke toename van de binnenlandse schuld van de centrale overheid droeg in belangrijke mate bij, aan de expansie van de geldhoeveelheid in omloop. Deze monetaire verruiming legde op haar beurt aanzienlijke druk op de wisselkoers van de Surinaamse dollar (SRD) ten opzichte van buitenlandse valuta's, met name de Amerikaanse dollar (USD) en de euro (EUR).

Vanwege het gebrek aan internationale reserves, was de overheid niet langer in staat het vaste wisselkoerssysteem te handhaven. In reactie hierop, vond meerdere keren een officiële devaluatie van de SRD plaats. In juni 2021 nam de regering een fundamentele beleidsbeslissing door over te stappen van een vast wisselkoerssysteem naar een flexibel wisselkoersregime, waarmee koersvorming grotendeels aan de markt werd overgelaten.

De effecten hiervan op de wisselkoersontwikkeling waren aanzienlijk. In de periode van eind 2012 tot eind 2020 deprecieerde de SRD met ca. 327 procent ten opzichte van de USD. Tussen eind 2020 en eind 2024 werd een aanvullende depreciatie van ongeveer 147 procent geregistreerd.

De sterke depreciatie van de SRD had eveneens aanzienlijke gevolgen voor de overheids-schuldpositie uitgedrukt in de lokale munteenheid. In combinatie met de stijging van het aandeel van vreemde valuta schuld in de totale staatsschuld – van 53 procent in 2012 tot 87 procent in 2024 – leidde dit tot een aanzienlijke toename van de totale schuld uitgedrukt in SRD (grafieken 3.5 en 3.6).

De verslechtering van de schuldpositie en de kredietwaardigheid van de Republiek Suriname, is het resultaat van een combinatie van de volgende factoren: aanhoudend hoge begrotingstekorten, een oplopende staatsschuld, fragiele macro-economische stabiliteit, zwakke institutionele capaciteit, en herhaalde aanpassingen aan de Wet op de Staatsschuld die ruimte boden voor verdere schuldopbouw.

Zoals weergegeven in grafiek 3.7, overschrijdt de schuld-bbp ratio sinds 2016 het in de Wet op de Staatsschuld 2002, vastgestelde wettelijke obligoplafond van 60 procent. Volgens ramingen van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) bedroeg de publieke schuld-bbp-ratio eind 2020 ca. 146 procent, terwijl de Bureau voor de Staatsschuld voor dezelfde periode een ratio van 121 procent rapporteerde voor de centrale overheidsschuld.

Het verschil in de berekeningen van het IMF en het SDMO is als volgt te verklaren::

- Bij de schuldpositie gebruikt door het IMF, was meegenomen de schuld van de Centrale Bank van Suriname aan het IMF, om de publieke sector schuld aan te duiden, terwijl het Bureau voor de Staatsschuld zich beperkt tot de schuld van de centrale overheid.
- Het IMF nam een raming van de “supplier debt” mee in haar stand, die niet waren opgenomen in de officiële cijfers van het Bureau¹.
- Het IMF hanteerde een geschatte marktconforme wisselkoers voor de SRD ten opzichte van de USD per eind 2020 om de vreemde valuta schulden, om te zetten in SRD. Het Bureau – conform de wettelijke voorschriften van de Wet op de Staatsschuld – heeft de officiële jaareinde gepubliceerde wisselkoers van de Centrale Bank gebruikt voor deze calculaties. Deze was eind 2020 lager dan de marktkoers die het IMF hanteerde.

¹ Bureau voor de Staatsschuld de schuld van de overheidsleveranciers (supplier debt) sinds eind 2021 opgenomen in de cijfers over de binnenlandse schuld. In de laatste aanpassing van de Wet op de staatsschuld van 16 maart 2023 is dit schuldonderdeel specifiek toegevoegd als binnenlandse schuldpost. In 2023 heeft het Bureau de historische binnenlandse schuld cijfers van eind 2021 aangevuld met dit schuldonderdeel. “Suppliers debt” zijn niet-betalde rekeningen van ontvangen goederen en diensten door de overheid. Deze informatie is afkomstig van de afdeling Financiën van het ministerie van Financiën en Planning.

Na de aantreding van de nieuwe regering in mei 2020, werd snel duidelijk dat de overheid niet in staat was om zowel haar buitenlandse als binnenlandse schuldverplichtingen, tijdig na te komen. In de tweede helft van 2020 werden betalingen op internationale kapitaalmarkt instrumenten gemist, hetgeen leidde tot de credit rating "Restricted Default (RD)" van buitenlandse valuta rating, toegekend door Fitch.

In september 2020 startte de regering een competitief selectieproces, en contracteerde zij het internationale financiële adviesbureau Lazard Frères en het advocatenkantoor White & Case LLP. Deze partijen ondersteunen Suriname bij het heronderhandelen van de betalingsvoorwaarden met buitenlandse commerciële en bilaterale crediteuren. Gedurende de tweede helft van 2020, stopte de overheid met betalingen aan deze buitenlandse crediteuren, evenals aan de meeste binnenlandse crediteuren.

Eind 2020 bedroegen de achterstallige betalingen op de buitenlandse schuldportefeuille van de centrale overheid USD 72,3 miljoen, terwijl op de binnenlandse schuldportefeuille USD 65,1 miljoen aan achterstallige betalingen open stonden.

Na intensieve onderhandelingen met het Internationale Monetaire Fonds (IMF), ging Suriname op 22 december 2021, een IMF Extended Fund Facility (EFF)-programma aan. Het onderhandelingsproces duurde ongeveer anderhalf jaar, voordat het programma werd goedgekeurd door het IMF-bestuur en formeel werd ondertekend door beide partijen.

Een essentieel onderdeel van dit macro-economische herstelprogramma, is de herstructurering van de staatsschuld, gericht op het herstel van een duurzame schuldpositie en financiële stabiliteit. Door de uitvoering van het economische hervormingsprogramma van de regering, in combinatie met de schuldherstructurering, is de schuld-bbp ratio tegen eind 2024 gedaald naar ca. 83 procent.

4. Het IMF-EFF Programma getekend in december 2021

Op 29 april 2021 werd er een “Staff-Level Agreement” (SLA), dat betrekking had tot een 36-maandse programma onder de Extended Fund Facility (EFF), met de IMF team bereikt. Op 22 december 2021 heeft de Raad van Bestuur van de Internationale Monetaire Fonds, de goedkeuring van de overeenkomst onder de Extended Fund Facility (EFF) ter waarde van SDR 472,8 miljoen (ca. USD 673 miljoen) voor Suriname aangekondigd.

Het doel van deze programma en financiële regeling was, het ondersteunen van Suriname bij de uitvoer van haar eigen ontwikkelde economisch herstelprogramma, om te komen tot het volgende:

- de begroting duurzaam te maken door het verhogen van het primaire saldo van de centrale overheid tot 14 procent van het bbp in 2021- 2024 en een financieel uitgave beleid te voeren dat leidt tot begrotingsconsolidatie;
- de overheidsschuld te brengen naar een houdbaar niveau;
- de bescherming van kwetsbare groepen in de samenleving door het sociaal vangnet te verbeteren;
- het upgraden van het monetaire beleidsraamwerk en het aannemen van een flexibele markt gedreven wisselkoers;
- de verbetering en stabilisatie van het financieel systeem (inclusief waar nodig door middel van herkapitalisatie) en ontwikkelen van een effectievere bank toezicht;
- de corruptie aanpak, verbetering van de Surinaamse AML/CFT² raamwerk en het verbeteren van instituten en bestuurlijke organen.

Het programma was gepresenteerd en bediscussieerd in het parlement. Toen het programma in 2022 startte en nadat de eerste succesvolle kwartaalbeoordeling in maart plaatsvond, kwam er een vertraging van een jaar, omdat doelstellingen niet volledig waren bereikt. In juni 2023 was het programma op de juiste spoor teruggebracht en vond de tweede beoordeling plaats. Het programma werd toen verlengd tot maart 2025 met een totaal aan beschikbare middelen van SDR 430,7 miljoen (ongeveer USD 562,5 miljoen) in de vorm van begroting- en betalingsbalans steun.

Andere Internationale Financiële Instituten (IFI's) zoals de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB), de Caribische Ontwikkelingsbank (CDB) en de Wereldbank zouden ook beschikbaar zijn voor het begrotingssteun en financiering van het hervormingsprogramma.

De staatsschuld die onhoudbaar werd door grote overheidstekorten en de hoge depreciatie van de wisselkoers, had overschotten uit de primaire balans nodig om schulden af te lossen en de schuld situatie te stabiliseren. De drie doelstellingen die het programma omvat voor herstel van schuldhoudbaarheid waren:

- het terugbrengen van de schuld-bbp ratio (schuldquote) naar een niveau beneden de 60 procent tegen 2035;
- het terugbrengen van de bruto financieringsbehoefte van de overheid³ naar gemiddeld 9 procent van de bbp in 2023-2035;

² AML/CFT: Anti-witwassen en het tegengaan van terrorismefinanciering

³ Bruto financieringsbehoefte kan worden gedefinieerd als de middelen die noodzakelijk zijn om de begrotingstekort van de overheid en aflossingen en rentebetalingen van schulden te financieren gedurende een bepaalde periode.

- het zorgen voor een complete dekking van de overheidsuitgaven in 2022-2024 gedurende de periode van het programma.

Om een duurzame begroting- en schuldpositie te bereiken, is er schuldverlichting in de vorm van schuldherstructurering van alle buitenlandse bilaterale en commerciële crediteuren noodzakelijk. De complete schuldherstructureringsparameters zijn binnen het programma opgemaakt. Als er sprake is van schuldherstructureringen met twee gelijksoortige buitenlandse crediteuren, moet de “Comparability of Treatment” (CoT), het gelijkheidsbeginsel worden toegepast. Alhoewel er hiervan geen duidelijke definitie is, neemt de Club van Parijs dit over de jaren heen op, als een specifieke clausule in hun schuldherstructureringsovereenkomst en geeft aan dat de debiteur geen gunstigere behandelingen aan andere crediteuren zal toekennen, dat vergelijkbaar is met een meest begunstigingsclausule.

In de voortgangsrapport van de “Global Sovereign Debt Roundtable”⁴ (GSDR) van april 2024, met betrekking tot het algemeen begrip van “Comparability of Treatment” (CoT), is aangegeven dat de CoT een kritisch probleem is en verdere verduidelijking behoeft. Bij de beoordeling en handhaving van schuldherstructureringen voor landen buiten de “G20 Common Framework,”⁵ zoals Suriname, worden er NCW (Netto Contante Waarde) formules gebruikt, die gebaseerd zijn op twee of meerdere disconto waardes om de sensitiviteitsanalyse te waarborgen. De schuldvermindering die in netto contante waarde (NCW) wordt beoordeeld, waarbij de nieuwe NCW /oude NCW formule en een discontovoet worden toegepast, is belangrijk voor het vergelijken van de herstructureringsvoorwaarden tussen verschillende schuldeisers.

Bij de herschikking met de bilaterale buitenlandse crediteuren, zou de overheid van Suriname (delen van) de betalingsachterstanden tot eind 2021 inlopen gedurende het programma, omdat achterstanden op betalingen, gezien worden als een vorm van de financieringsbijdrage van deze landen aan het programma van ons land. Het gaat hierbij om de bilaterale schuldeisers van de Club van Parijs, China en India.

De commerciële buitenlandse schuldeisers van Suriname met wie er een overeenkomst voor het herstructureren van de schuld noodzakelijk waren, zijn onder andere obligatiehouders, ABN-AMRO, Israël Discount Bank, Industriële en Commerciële Bank van China, en Credit Suisse.

Bij de herschikking van de binnenlandse schuld van de centrale overheid, kon niet veel gevraagd worden om de financiële voorwaarden te verlagen, omdat de Centrale Bank van Suriname (CBvS), maar ook enkele lokale banken met kredieten aan de overheid, ondergekapitaliseerd waren.

Hierdoor zou elke herstructurering van de binnenlandse schuld verder zorgen voor instabiliteit van de financiële sector. Doordat er grote betalingsachterstanden waren opgebouwd, werd het

⁴ GSDR is een platform waar debiteur- en crediteurlanden bij elkaar komen, met als doel om een betere verstandhouding en aanpak met betrekking tot het duurzaam beheer van schulden tussen deze belangrijkste belanghebbenden te creëren en om uitdagingen bij schuldherstructurering aan te pakken. De “Roundtable” wordt mede voorgezeten door het IMF, de Wereldbank en de G20-voorzitter en omvat officiële bilaterale crediteuren (zowel de traditionele crediteurlanden van de Club van Parijs als nieuwe crediteuren), private crediteuren en debiteurlanden.

⁵ De “Common Framework” van de G20 is een mechanisme om lage inkomenslanden te helpen bij de herschikking van hun schulden. Dit kader werd in November 2020 opgezet om de internationale schuld architectuur te versterken.

proces van het inlopen van achterstanden en herschikkingen in de periode 2021-2024 afgewikkeld.

Binnen het gehele schuldhersehikkingsonderdeel van het herstelprogramma van Suriname waren er herschikkingsovereenkomsten essentieel met ca. 12 buitenlandse en 11 binnenlandse crediteuren.

Met betrekking tot de overheidsschuld⁶, verbood het programma:

- elke vorm van overheidsgaranties voor schulden die zijn aangegaan door andere partijen, zoals staatsbedrijven;
- nieuwe staatsschulden (van de overheid of staatsbedrijven) met als onderpand, inkomsten uit de minerale hulpbronnen;
- de Centrale Bank van Suriname (CBvS) om schulden in vreemde valuta of omgezet in vreemde valuta uit te geven.

⁶ Dit omvat naast de centrale overheidsschulden ook de schulden van de Centrale Bank van Suriname en staatsbedrijven.

5. Buitenlandse Schuld Herschikkingsresultaat

In september 2020, toen de Surinaamse overheid haar financiële en juridische adviseurs Lazard en White & Case aanstelde, werden de onderhandelingen gestart met de buitenlandse bilaterale en commerciële crediteuren van het land. De onderhandelingen vonden plaats in goed vertrouwen, waarbij relevante niet-vertrouwelijke informatie werd gedeeld en de gelegenheid werd geboden aan de crediteuren om eigen inzichten naar voren te brengen met betrekking tot de herstructureringsstrategieën.

Er werd een langdurig proces van schuldreconciliatie uitgevoerd, waarbij elke lening afzonderlijk werd doorgelopen met de crediteuren. De Republiek Suriname is met elke afzonderlijke crediteur gezamenlijk nagegaan de stand van de schulden die op grond van de leencontracten verschuldigd waren, waarbij alles getoetst werd op nauwkeurigheid, met onderlinge overeenstemming om de juistheid van de verschuldigde bedragen te waarborgen. Aanzienlijke resultaten in de onderhandelingen werden bereikt in 2022, 2023 en 2024. In 2025 moeten de resterende herstructureringsovereenkomsten worden afgerond.

Tabel 1. Totale uitstaande buitenlandse Schuld op kasbasis cash per crediteur per ultimo 2021-2024 (USD miljoen)								
Crediteur	2021		2022		2023		2024	
	Totale Schuld	Achterstand	Totale Schuld	Achterstand	Totale Schuld	Achterstand	Totale Schuld	Achterstand
Multilaterale Crediteuren:	693.1	0.0	918.6	0.6	1,229.1	0.0	1,521.7	0.0
EIB	1.2	0.0	0.9	0.0	0.5	0.0	0.2	0.0
IADB	506.7	0.0	691.3	0.0	847.1	0.0	1,006.8	0.0
ISDB	29.6	0.0	26.5	0.6	40.5	0.0	54.9	0.0
CDB	68.4	0.0	92.4	0.0	115.9	0.0	109.5	0.0
OPEC	27.5	0.0	30.2	0.0	30.1	0.0	27.9	0.0
World Bank	4.6	0.0	5.7	0.0	19.6	0.0	29.0	0.0
IMF	55.1	0.0	71.7	0.0	175.4	0.0	289.0	0.0
Caricom Development Fund	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.5	0.0
Bilaterale Crediteuren:	569.6	68.8	553.8	96.6	549.0	125.3	514.1	0.0
France	35.3	8.0	30.4	0.0	31.6	0.0	26.9	0.0
China	496.3	53.5	485.5	84.0	482.7	125.1	455.5	0.0
India	38.0	7.2	38.9	12.6	34.8	0.2	31.7	0.0
Commerciële Crediteuren:	936.1	204.3	970.8	287.7	825.1	65.7	811.1	5.7
Euro bond (Oppenheimer)	776.8	153.4	818.0	230.4	659.9	0.0	673.4	0.0
ING Bank N.V.	13.3	4.2	10.8	0.0	11.2	0.0	9.0	0.0
Israël Discount Bank	18.6	4.6	18.3	6.4	19.9	8.7	16.5	0.0
Banca Monte dei Paschi di Siena	35.4	7.3	31.0	7.4	32.8	0.0	28.1	0.0
ABN-AMRO Bank N.V.	20.5	18.1	20.1	20.1	20.9	20.9	16.6	0.0
Credit Suisse	12.3	0.9	11.7	0.6	12.3	3.3	11.7	5.7
China Industrial and Commercial Bank	59.3	15.8	60.9	22.8	65.5	32.8	53.1	0.0
KBC-bank	0.0	0.0	0.0	0.0	2.6	0.0	2.7	0.0
Totale uitstaande schuld	2,198.8	273.1	2,443.3	384.9	2,603.2	191.0	2,846.9	5.7

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

In tabel 1, waarin de buitenlandse schuld per crediteur, inclusief achterstallige betalingen voor de periode 2021–2024 wordt weergegeven, is duidelijk te zien dat de totale schuld is toegenomen van USD 2.2 miljard in 2021 naar USD 2.8 miljard in 2024. Deze stijging is in deze jaren is voornamelijk het gevolg van trekkingen op bestaande en nieuwe leningen, vooral budget support middelen in het kader van het IMF-EFF-programma.

Eind 2024 had slechts één crediteur — Credit Suisse — nog een betalingsachterstand, doordat het herstructureringstraject met deze crediteur pas in april 2025 werd afgerond. Zodra het herstructureringsproces met een crediteur is voltooid, worden er geen achterstanden meer geregistreerd, aangezien de betalingen volgens de nieuwe afspraken worden hervat

A. Bilaterale herstructureringsovereenkomsten

1. Club van Parijs crediteuren: Frankrijk, Italië, Nederlands, Israël en Zweden

Suriname en de Paris Club bereikten in juni 2022 een overeenkomst voor schuldherstructurerings. Deze overeenkomst voorzag in een twee fase-behandeling van de schuldherschikking, waarbij achtereenvolgens het “flows en stock” principe werden toegepast.

Fase I: De herschikking van “flows” (achterstallige rente en aflossingen tot en met eind 2021 en de schuldenlast (interest en aflossingen) tijdens de programma periode 2022–2024).

- De parapluovereenkomst werd ondertekend op 22 juni 2022. Het totaal bedrag aan geherstructureerde schuld in deze fase bedroeg EUR 51 miljoen.
- Bilaterale overeenkomsten met Frankrijk, Nederland, Italië en Israël werden ondertekend in 2022 en 2023.
- Met Zweden hoefde geen bilaterale overeenkomst te worden gesloten, aangezien in de paraplu overeenkomst is vastgelegd dat schulden van SDR 1 miljoen of minder niet worden geherstructureerd en de oorspronkelijke overeenkomst van toepassing blijft voor aflossing.⁷

Fase II: De herschikking van de “stock” (de uitstaande schuld per januari 1, 2025)

- De parapluovereenkomst voor de tweede fase werd ondertekend op 8 oktober 2024. Het totaal bedrag aan geherstructureerde schuld in deze fase bedroeg EUR 38 miljoen.
- De bilaterale overeenkomsten met Italië en Israël waren op 30 juni 2025 nog niet afgerond.

Tabel 2. Schuldherschikkingsvoorwaarden gebaseerd op de paraplu overeenkomst met de Paris Club creditors	
Crediteur	Herschikkingsvoorwaarden
Paris Club	Fase I Betreft: Achterstanden per ultimo 2021, schuldenlast betalingen (aflossing + interest) over de periode 2022 tot en met 2024
	(i) 60% van achterstanden moeten betaald worden in 2022 (het jaar van de overeenkomst), de resterende 40% moet betaald worden in 2024 (ii) Flow (aflossingen en interest betalingen van 2022-2024): – NODA claims: laatste betaling is in 2036 – ODA claims: laatste betaling is in 2041 Rentevoeten: zijn tussen 0,5 – 2% gedurende 2022-2024.

⁷ De NODA Schuld van Credit Suisse bedroeg EUR 725,143.23, beneden het niveau van SDR 1 miljoen (EUR 1 miljoen).

	Fase II Betreft: Stock (uitstaande schuld) na 2024 • NODA claims: laatste betaling is in 2036 • ODA claims: laatste betaling is in 2041 • Rentevoeten: zijn tussen 0,5-4% gedurende de looptijd. Niet alle bilaterale overeenkomsten voor fase 2 herschikking zijn gefinaliseerd.
--	---

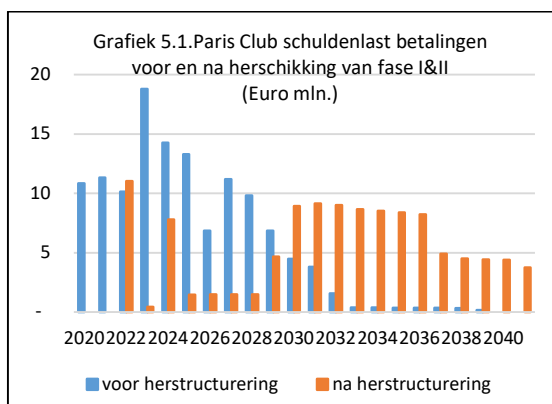
Bron: Bureau voor de Staatsschuld

De geherstructureerde schuld betreft zowel officiële schulden (Official Development Assistance – ODA) als commerciële schulden met staatsgarantie (Non-Official Development Assistance – NODA).

De NODA-schulden betroffen de volgende instellingen:

- ING Bank N.V. (1 lening) – Nederland
- Israel Discount Bank (2 leningen) – Israël
- Banca Monte dei Paschi di Siena (2 leningen) – Italië
- Credit Suisse (1 lening) – Zweden

Grafiek 5.1 toont de schuldenlast vóór en na de herstructurering van de totale schuld aan Paris Club crediteuren van Suriname.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

De ODA-schuld (5 leningen) van Frankrijk werd aangetrokken in de periode 2001–2019, voor een totaal bedrag van EUR 59,5 miljoen. De financiële voorwaarden op deze schulden waren een gemiddelde looptijd van 18 jaar en een grace periode van 6 jaar. Drie van de leningen hadden een vaste rentevoet van tussen 2,2 en 2,5 procent, terwijl de overige twee leningen een variabele rentevoet hadden.

Het grootste deel van deze leningen, werd ingezet voor de financiering van projecten in infrastructuur en de gezondheidszorg

De NODA-schuld van Italië, Nederland, Israël en Zweden werd aangetrokken in de periode 2004–2019 en bedroeg totaal EUR 145 miljoen. De middelen werden voornamelijk ingezet voor infrastructurele werken, zoals de constructie van wegen en bruggen. De financiële voorwaarden van de leningen waren als volgt: een gemiddelde looptijd van 10 jaar, een grace periode van 2,5 jaar en rentevoet gebaseerd op de Euribor-6 maanden plus een marge van 2,8 procent.

De Agreed Minutes van de tweede fase van de schuldherstructurering bevatten een “claw back” (terugvordering) clause, waarin wordt bepaald dat, bij de activering van betalingen onder het Value Recovery Instrument (VRI) aan de bondholders, de regering van Suriname de voorwaarden van de tweede fase aan deze crediteuren, zal herzien. De clause stelt het volgende: “De voorwaarden van een dergelijke aanpassing zullen worden beoordeeld op hun

verenigbaarheid, met het op dat moment geldende terugbetalingsvermogen van het land, alsmede met de doelstellingen van de Debt Sustainability Analysis zoals vastgesteld door het IMF in het kader van het Extended Fund Facility (EFF)-programma, dat op 22 december 2021 voor Suriname werd goedgekeurd. De aanpassing zal tot uiting komen in een versnelde betalingen van het aflossingsschema en in een aanpassing van de relevante rentevoeten.”⁸

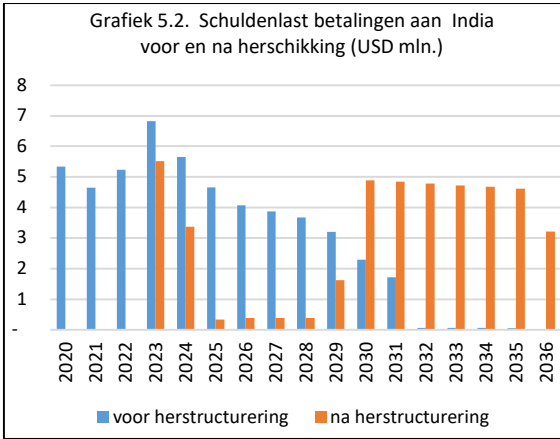
2. India

De bilaterale schuld aan India betrof leningen verstrekt door de EXIM Bank van India, in de vorm van zeven credit lines en twee buyers’ credit-leningen.⁹ Voor de credit lines werd de herstructureringsovereenkomst ondertekend op 15 maart 2023. De overeenkomst met betrekking tot de herstructurering van de buyers’ credit-leningen werd ondertekend op 2 juni 2023. De totale uitstaande schuld aan deze crediteur per 31 december 2021, bedroeg USD 38 miljoen, waarvan USD 7,2 miljoen aan betalingsachterstanden.

De credit lines werden aangetrokken in de periode 2004–2018, en waren bestemd voor investeringen in de infrastructuur- en defensie. De gemiddelde looptijd bedroeg 18 jaar, met een grace periode van 5 jaar, en een rente gebaseerd op de 6-maands LIBOR plus een marge van 0,5 procent. De buyers’ credits werden aangetrokken in de periode 2017–2019, tegen een rentevoet van 6-maands LIBOR plus een marge van 1,5 procent. Deze middelen werden ingezet voor drinkwatervoorziening.

Tabel 3. Schuldverschikking met India	
Crediteur	Herschikkingsvoorwaarden
India Exim	Dezelfde voorwaarden als van de Paris Club, met de uitzondering dat betaling van de achterstanden als volgt is: 60% moet betaald worden in 2023 (het jaar van de overeenkomst) inclusief fees en de 40% in 2024. De totale schuld was direct verschikt gedurende de onderhandelingsperiode.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Leningen die vóór de start van het herstructureringsproces waren onder- tekend, maar waarop nog niet was getrokken, werden stopgezet nadat de overige leningen met betalingsachter- standen waren geherstructureerd. De geannuleerde leningen betroffen credit lines met een totale waarde van USD 29,5 miljoen, bestemd voor de landbouw- en energiesector. Grafiek 5.2 toont de schuldenlast vóór en na de herstructurering van de totale schuld aan India.

⁸Amendment to the agreed minutes on the consolidated of the debt of the republic of Suriname of 22 June 2022 regarding the second phase of the treatment, getekend op 8 October 2024, pagina 6.
⁹ Het verschil tussen Credit lines en Buyer’s Credit van deze crediteur, ligt in het mechanisme waar de fondsen vandaan komen. Credit lines zijn directe leningen van de Exim Bank van India, terwijl Buyer’s Credit verstrekt worden met een overheidsgarantie, welke gedekt worden via overheidsverzekeringstrust.

3. China

De bilaterale schuld aan China is uitstaande bij de China Exim Bank. In dit kader kunnen de bilaterale leningen worden onderverdeeld in:

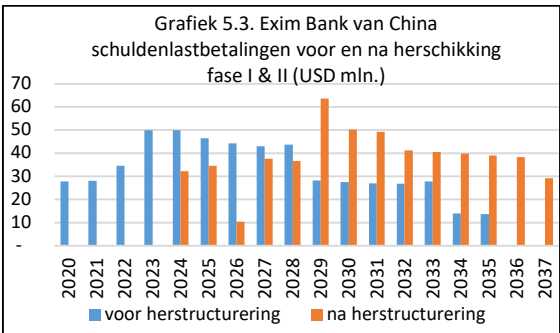
- Buyers Credit (BC)
- Preferential Buyers Credit (PBC)
- Government Concessional Loans (GCLs)

Tabel 4. Schuldverschikking met China	
Crediteur	Herschikkingsvoorwaarden
Exim Bank of China	• Fase I en Fase II zijn vrijwel volledig in lijn met de Paris Club verschikking. • De overeenkomst van Fase I verschikkingsvoorwaarden met China EXIM was getekend op 13 November 2024 voor wat betreft de Buyers Credit (BC) en Preferential Buyers Credit (PBC) en op 16 December 2024, werd de Fase I overeenkomst getekend met betrekking tot de verschikking van de Government Concessional Loans (GCLs). • De overeenkomsten met de verschikkingvoorwaarden voor Fase II met China EXIM Bank zijn nog niet getekend, alhoewel de onderhandelingen op technisch niveau zijn afgerond. • Rentevoeten en een verlenging van de looptijden zijn niet gepresenteerd vanwege de non- disclosure (confidentiële) clausules in verschikkings-overeenkomsten.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

De totale uitstaande schuld per 31 december 2021 bedroeg USD 496,3 miljoen, waarvan USD 53,5 miljoen aan betalingsachterstanden. In de periode 2004–2019 had Suriname zeven leningen aangetrokken bij de Exim Bank van China. De buyers’ credit met een rentevoet van respectievelijk 4,65 procent en 5,52 procent en een looptijd van 20 jaar werd ingezet voor infrastructurele projecten.

De preferentiële buyers’ credit betrof een lening ten behoeve van investeringen door het Telecommunicatie staatsbedrijf Telesur. Met deze lening werden investeringen gedaan in het Surinaamse nationaal breedband netwerk. De rente bedroeg 3 procent met een looptijd van 15 jaar. De concessionele leningen werden aangetrokken in RMB en USD, en waren bestemd voor infrastructuur en huisvestingsprojecten. Deze leningen hadden een rentevoet van 2 procent en een looptijd van 19 tot 20 jaar.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

In grafiek 5.3 wordt de schuldenlast verlaging die via deze herstructurering is verkregen van de Exim Bank van China duidelijk weergegeven.

In de jaren 2004–2009 ontving de regering van Suriname enkele rentevrije leningen van de China Development Bank in het kader van economische en technische samenwerking. Per 1 januari 2022 bedroeg het totaal uitstaande officiële schuld van deze leningen RMB 320 miljoen. De regering van de Volksrepubliek China heeft ingestemd met kwijtschelding van het volledige bedrag van deze schuld. De administratieve procedures dienen nog te worden afgerond. Sinds 1 januari 2022 zijn deze leningen uit de buitenlandse schuldportefeuille van de Surinaamse overheid verwijderd en maakten geen onderdeel uit van het herstructureringsproces.

B. Commercial herstructureringsovereenkomsten

1. Eurobond herschikking (Oppenheimer bonds)

In 2016 ging de regering van Suriname voor het eerst naar de internationale kapitaalmarkt om te lenen, door de uitgifte van een obligatie van USD 550 miljoen via de financiële instelling Oppenheimer & Co Inc. De looptijd van de obligatie bedroeg 10 jaar met een rentevoet van 9,25 procent. In 2019 werd een tweede obligatie uitgegeven via Oppenheimer met een hoofdsom van USD 125 miljoen, een looptijd van 4 jaar en een rentevoet van 9,875 procent, met een boeterente van 3 procent bij wanbetaling.

De opbrengst van de obligatie van 2016 werd deels doorgeleend aan de Staatsolie Maatschappij Suriname, daarnaast werden andere schulden afgelost en werden lopende overheidsuitgaven gedekt. De obligatie van 2019 diende om achterstallige betalingen aan ALCOA te voldoen, zodat aan het einde van dat jaar, de overname van de Afobaka waterkrachtcentrale kon plaatsvinden.

Onderhandelingen met betrekking tot de schuldherstructurering vinden doorgaans plaats in een context van grote onzekerheid, waarbij meningsverschillen over de economische vooruitzichten van het land, gebruikelijk zijn. Om deze onzekerheden te minimaliseren, richtte Suriname zich op voortdurende consultatie met de obligatiehouders en andere belanghebbenden, gekoppeld aan een sterke inzet voor begrotingsconsolidatie, ondersteund door het IMF-programma.

De obligatiehouders, georganiseerd in een Crediteuren Comité, erkenden deze “best practice” en stemden ermee in, om de aankomende betalingen onder de Eurobonds uit te stellen in november 2020 en april 2021. Dit gaf de regering voldoende tijd om een Staff-Level Agreement met het IMF af te ronden. Om de schuldpositie van het land weer duurzaam en betaalbaar te maken, had Suriname een aanzienlijke schuldverlichting nodig van zowel commerciële als officiële crediteuren.

Op 2 juni 2021 presenteerden de Minister van Financiën en Planning en de Minister van Buitenlandse Zaken, Internationale Business en Internationale Samenwerking gezamenlijk aan de internationale gemeenschap de principes en voorlopige elementen van de schuldherstructurering:

- De Republiek was vastbesloten haar schuldverplichtingen na te komen voor zover de economische en sociale situatie dat toeliet.
- Er waren belangrijke olieontdekkingen gedaan in Suriname. Hoewel deze een transformerend potentieel voor het land hebben, waren zij onzeker en daarom niet opgenomen in het macro-budgettair raamwerk van het IMF.

- De Republiek was daarom van mening dat de beste manier om het potentiële transformerende effect van de olieontdekkingen, op de terugbetaling van de schuld te verwerken was, via een “contingent Value Recovery Instrument” (VRI), waarbij de betaling onder het instrument gekoppeld wordt aan het genereren van voldoende olie-inkomsten uit Blok 58.

De uitzonderlijk hoge concentratie van de Eurobond bij een kleine groep van obligatiehouders — waarbij vijf obligatiehouders samen 75 procent van de obligaties bezaten — gaf deze groep een substantiële onderhandelingsmacht, versterkt door het vooruitzicht op toekomstige olie-inkomsten.

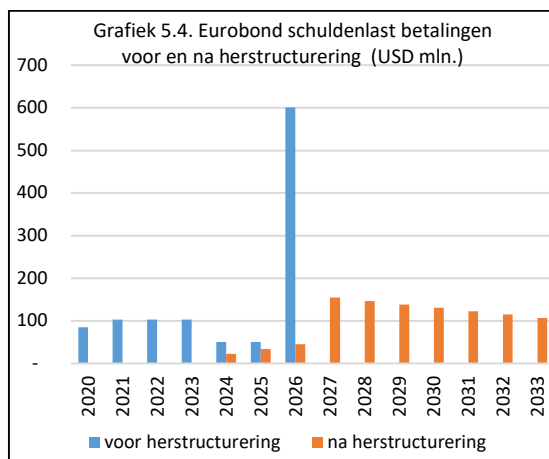
Beide obligaties werden samengevoegd en het onderhandelingsproces met de obligatiehouders duurde bijna drieënhalf jaar. De totale schuld bij het moment van herstructurering bedroeg USD 912 miljoen. Op 6 december 2023 werd deze Eurobond geherstructureerd tot een instrument van USD 660 miljoen, met een nominale haircut (korting) van 30 procent oftewel USD 252 miljoen.

De rentevoet werd vastgesteld op 7,95 procent en om de druk op de begroting op korte termijn te minimaliseren is het volgende bepaald:

- 2024–2026: is de coupon dat betaald wordt 4,95 procent, waarbij het restant van 3 procent gekapitaliseerd wordt op de hoofdsom;
- 2026–2033: is de coupon op de obligatie dat betaald wordt 7,95 procent.

Tabel 5. Schuldverschikking met de Eurobond Crediteuren Comité		
Crediteur	Herschikkingsvoorwaarden	
Bondholders	De twee oude obligaties zijn herschikt in twee nieuwe instrumenten: a (i) een Nieuwe Bond (obligatie) en (ii) een Value Recovery Instrument (VRI) in de vorm van oil-linked securities of te wel olie gerelateerde effecten.	
	Nieuwe Bond (obligatie):	Value-Recovery Instrument:
	• Nominale waarde: USD 660 miljoen (~30% haircut- (korting) op de totale vorderingen van de Eurobond. • Aflossing: aflossing in gelijke betalingen in de periode 2027 - 2033 • Rentevoet: 7,95% (waarvan 3% gekapitaliseerd wordt in 2024-2026).	• Betalingen worden alleen gedaan indien Suriname royalty's uit Blok 58 ontvangt voor een bedrag dat hoger is dan USD 100 miljoen. • Het VRI zal, zodra de ondergrens van USD 100 miljoen is bereikt, 30% van de royalty's van Blok 58 aan de houders toewijzen. • Initieel nominaal bedrag van het VRI: USD 315 miljoen • Opbouwpercentage: 9% per jaar • Maximum in het totale uitkeringsbedrag van USD 787 miljoen: er vindt geen betaling plaats na 2050 of zodra het maximum (2,5x het initiële nominale bedrag) is bereikt.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

In tabel 5 worden de voorwaarden van zowel de geherstructureerde obligatie als het VRI gepresenteerd.

De geherstructureerde obligatie biedt aanzienlijke verlichting op de schuldenlast gedurende de uitvoeringsperiode van het IMF-EFF-programma, zoals te zien is in grafiek 5.4

Het VRI is ontworpen om de commerciële gap tussen de onderhandelende partijen te overbruggen, welke voortkwam uit verschillende verwachtingen met betrekking tot de economische vooruitzichten en de terugbetalingscapaciteit van het land.

Het VRI speelde een cruciale rol bij het overbruggen van deze gap, met name omdat het IMF-macro-budgettaire raamwerk — dat werd gebruikt om de voorwaarden van de nieuwe herstructureerde obligatie te bepalen — geen rekening hield met toekomstige olie-inkomsten.

Conform de voorwaarden van dit instrument (VRI) worden obligatiehouders volledig gecompenseerd voor de verliezen die zij tijdens de herstructurering hebben geleden, door het accepteren van een nominale haircut, mits er daadwerkelijk offshore olie-inkomsten voor de regering vrijkomen en een voldoende olieroxy-inkomsten wordt gegenereerd. De voorwaarden van het VRI zijn zorgvuldig ontworpen, zodat het overgrote deel van de olie gerelateerde inkomsten uit Blok 58, naar de regering van Suriname gaat, terwijl slechts 30 procent van de royalty-inkomsten wordt uitgekeerd aan de houders van het instrument..

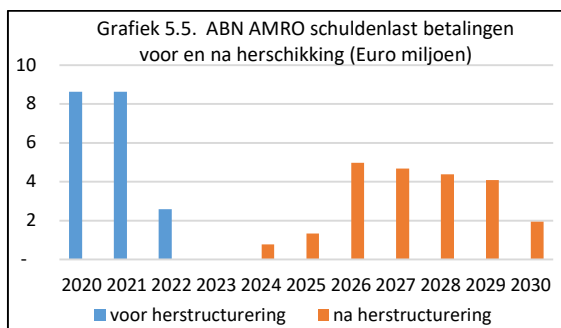
2. ABN-AMRO

Voordat de Eurobonds werden geherstructureerd, kregen alle andere commerciële crediteuren de mogelijkheid, deel te nemen aan de herstructurering en dezelfde behandeling en obligaties te ontvangen als de houders van de Eurobonds. Echter, hebben zij hiervan geen gebruik gemaakt.

Met de ABN-AMRO Bank heeft de regering van Suriname in 2016 twee leningen afgesloten ter waarde van EUR 39,2 miljoen voor de bouw van dammen in het kustgebied. De financiële voorwaarden van deze leningen betroffen een looptijd van 6,5 jaar, een grace periode van 1,5 jaar en een rentevoet gelijk aan Euribor 6 maanden plus 2,5 procent.

Tabel 6. Schuldverschikking met ABN-AMRO	
Crediteur	Herschikkingsvoorwaarden
ABN-AMRO	- Nominale Haircut: tussen 25-30% - Laatste aflossing in 2030 - Semi-jaarlijkse coupon: 7,95%

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

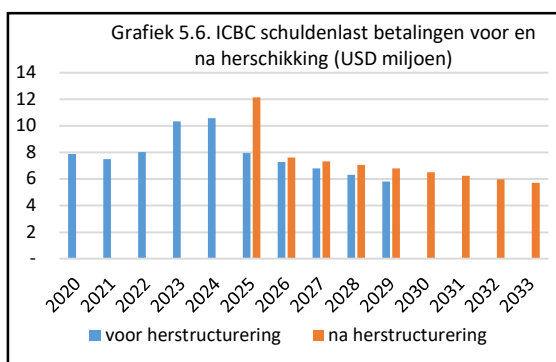
De herschikkingsovereenkomst werd op 26 maart 2024 ondertekend. Op dat moment bedroeg de resterende schuld Euro 16 miljoen en was dit volledig achterstallig. In tabel 6 worden de voorwaarden van de herstructurering weergegeven en in grafiek 5.5 is het effect van de herschikking op de toekomstige schuldenlast betalingen inzichtelijk gemaakt.

3. Industrial & Commercial Bank of China (ICBC)

In 2015 werd een lening afgesloten bij de Industrial & Commercial Bank of China ter waarde van USD 65,3 miljoen. De lening was bestemd voor de constructie, ontwerp en de bouw van een wegenproject van 70 km in Suriname. De looptijd van deze lening bedroeg 14,5 jaar, met een grace periode van 2,5 jaar. De rentevoet was gebaseerd op LIBOR 6 maanden plus 3 procent. Deze lening werd op 22 november 2024 herstructureerd, conform de voorwaarden zoals gepresenteerd is in tabel 7. De herstructureringsvoorwaarden sluiten beter aan bij die van de bilaterale crediteuren.

Tabel 7. Schuldherstructurering met ICBC	
Crediteur	Herschikkingsvoorwaarden
ICBC	- Achterstanden (per ultimo 2021): 40% hiervan moeten in 2024 betaald worden, en de resterende 60% moeten in 2025 worden afgewikkeld. - Allossing (excl. achterstand): laatste betaling is in 2033 - Rentevoet tussen 1,5 -5 %.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Het totale bedrag van de geherstructureerde schuld bedroeg USD 59,5 miljoen. In grafiek 5.6 worden de projecties van de schuldenlast vóór en na de herstructurering gepresenteerd.

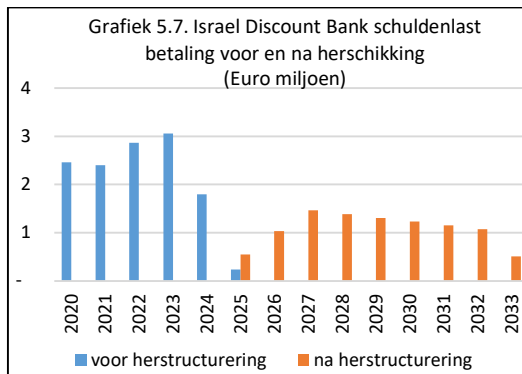
4. Israël Discount Bank

Met de Israel Discount Bank werden er voor vier (4) commerciële leningen onderhandeld en geherstructureerd op 16 december 2024. Het totale bedrag van deze leningen bedroeg ten tijde van de herstructurering Euro 10,1 miljoen.

Deze leningen werden aangetrokken in de periode 2016 tot 2019 voor een totaal bedrag van Euro 9,6 miljoen, met een looptijd van 5 jaar en een grace periode van 1 jaar. De rentevoet was Euribor 6 maanden met een marge van 2,1- 4,8 procent. De leningen waren bestemd voor de bouw van diverse slaapzalen en andere faciliteiten in het gebied, alsmede voor de bouw van het Auditorium van de Anton de Kom Universiteit.

Tabel 8. Schuldherstructurering met Israel Discount Bank	
Crediteur	Herschikkingsvoorwaarden
Israël Discount Bank	- Nominale Haircut: tussen 25-30% - Laatste aflossing in 2033 - Semi-jaarlijkse coupon: 7,95%

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Source: SDMO

De voorwaarden van de herstructurering worden weergegeven in tabel 8 en de schuldenlast vóór en na de herstructurering in grafiek 5.7. In deze grafiek is duidelijk te zien dat de schuldenlast betalingen na de herstructurering beter gespreid is, waardoor de druk van schuldaflossingen op de overheidsbegroting wordt verminderd gedurende de uitvoering van het economisch hervormingsprogramma

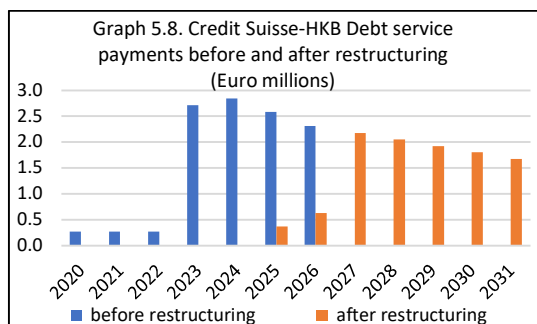
5. Credit Suisse

De enige commerciële lening bij Credit Suisse die herstructureerd moest worden, werd afgesloten in 2019. Ten tijde van de herstructurering, bedroeg de schuld Euro 8.9 miljoen. Het oorspronkelijke bedrag van de lening was Euro 11,1 miljoen, met een rentevoet van Euribor 6 maanden plus 3 procent en een looptijd van 7,5 jaar, inclusief een grace periode van 3,5 jaar.

De lening was bestemd voor de realisatie van een agro-industrieel park in Suriname, bestaande uit een zuivelfarm, pluimveebedrijf, groenteteelt en een stuk land met irrigatie voor de akkerbouw.

Tabel 9. Schuldherstructurering met Credit Suisse	
Crediteur	Herschikkingsvoorwaarden
Credit Suisse/UBS/Hakrinbank NV	- Nominale Haircut: tussen 25-30% - Laatste aflossing in 2033 - Semi-jaarlijkse coupon: 7,95%

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Tijdens de onderhandelingen werd Credit Suisse in 2023 overgenomen door de UBS Bank. De lening werd daardoor overgedragen aan UBS.

Om de herschikking van deze lening zo snel mogelijk af te wikkelen, wilde UBS deze schuld aan een andere schuldeiser verkopen.

Op 28 februari 2025 werd de schuld verkocht aan de lokale crediteur Hakrinbank N.V. Vervolgens werd de schuld geherstructureerd op basis van de financiële voorwaarden, zoals gepresenteerd in tabel 9. Deze lening werd daarmee een binnenlandse schuld op 29 april 2025, nadat de overeenkomst door beide partijen werd ondertekend. De schuldenlast vóór en na herstructurering is weergegeven in grafiek 5.8.

6. Binnenlandse Schuld Herschikkingsresultaat

Zelfs vóór 2020, werd de binnenlandse schuld niet op tijd afgelost, met name aan de Centrale Bank van Suriname, de grootste binnenlandse crediteur van de overheid. Na 2020 begonnen de betalingsachterstanden op de meeste binnenlandse schuldposten op te lopen. In de afgelopen jaren, is het Bureau voor de staatsschuld samen met het Ministerie van Financiën & Planning en lokale creditoren begonnen om de binnenlandse betalingsachterstanden aan te pakken. Enkele van de oplossingen waren herbeleggingen van schatkistpapier en herschikkingen van de rest van de achterstallige betalingen.

Tabel 10. Totale uitstaande binnenlandse schuld naar schuldinstrument op kasbasis per ultimo 2021 – 2024 (SRD miljoen)								
Schuldinstrument	2021		2022		2023		2024	
	Totale Schuld	Achter-stand	Totale Schuld	Achter-stand	Totale Schuld	Achter-stand	Totale Schuld	Achter-stand
Schatkistpapier en voorschotten van de Centrale Bank:								
Schatkistpromessen	1,014.6	615.7	1,197.1	1,019.7	439.8	354.8	61.3	61.3
Schakistbiljetten	2,576.4	222.8	2,885.9	532.3	2,655.8	532.3	810.1	63.6
Voorschotten van de CBvS	1,665.7	1,415.7	1,688.2	1688.2	-	-	-	-
Leningen:								
Geconsolideerde schuld CBvS-	9,386.9	1,058.4	9,561.6	1,527.1	9,291.5	-	8,778.1	-
Korte termijn leningen van Commerciële Banken	4.9	0.3	-	-	-	-	314.6	-
Lange termijn leningen van commerciële banken	2,742.2	814.7	3,254.2	517.3	2,599.8	957.4	1,355.8	5.5
Lange termijn leningen van de particuliere sector	708.2	-	1,059.2	-	1,855.6	-	587.8	-
Overige schulditems								
Design-build-finance infrastructure projects	2,337.0	0.8	3,607.4	23.8	4,079.4	99.6	2,853.0	134.2
Supplier Debt (other accounts payable)	588.1	-	2,032.0	23.0	3,966.1	118.0	6,936.9	190.0
Totale Uitstaande Schuld in miljoen SRD	21,024.0	4,161.1	25,285.6	5,344.8	24,888.0	1,979.3	21,697.7	321.9
Totale Uitstaande Schuld in miljoen USD	987.2	195.4	793.8	167.8	669.0	53.2	613.7	9.1
Wisselkoers USD/SRD (einde van periode)	21.3		31.9		37.2		35.4	

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Tabel 10 geeft de uitstaande binnenlandse schuld, voor de periode 2021-2024 weer. De laatste aanpassing van de wet op de staatsschuld vond plaats op 16 maart 2023.

Bij deze aanpassing van de Wet is bepaald, dat de “supplier debt” of te wel “other accounts payable” (leveranciers kredieten), welke niet-betaalde reçu’s van de overheid voor ontvangen goederen en diensten vertegenwoordigen, een extra schuldpost wordt van de binnenlandse

schuld statistieken van de centrale overheid. In het verleden maakte deze post geen deel uit van de cijfers van de binnenlandse schuld. Het Bureau voor de Staatsschuld ontvangt de cijfers van dit schulditem vanaf eind 2021, maandelijks van het ministerie van Financiën & Planning als onderdeel van de binnenlandse schuldstatistieken.

De binnenlandse schuld uitgedrukt in de US-dollar, daalde van USD 987,2 miljoen per eind 2021 naar USD 613,7 miljoen in 2024. De betalingsachterstanden op de binnenlandse schuld namen in deze periode met 95 procent af. De binnenlandse schuld in de lokale munteenheid, steeg in deze periode met bijna 30 procent als gevolg van de depreciatie van de SRD met 66 procent ten opzichte van de USD.

1. Centrale Bank van Suriname

De grootste binnenlandse crediteur van de Surinaamse overheid, is de Centrale Bank van Suriname (CBvS). Eind 2021 was het aandeel van de schuld aan de CBvS, 52 procent van de totale binnenlandse schuld en 16 procent van de totale centrale overheidsschuld.

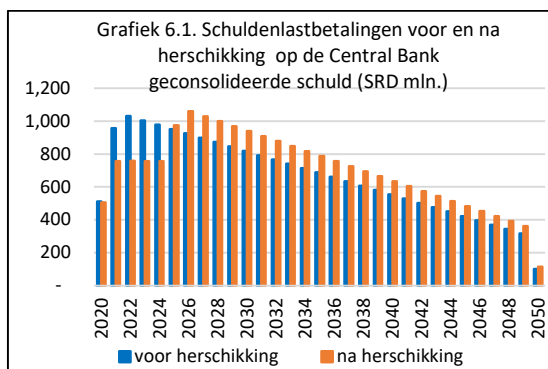
De voormalige schuld aan de Centrale Bank van de overheid van 2020, bestond uit de volgende schuldonderdelen:

- Voorschotten uit het verleden op basis van artikel 21 van de Bankwet¹⁰ van SRD 648,8 miljoen.
- Een geconsolideerde langlopende schuld van SRD 8,5 miljard van 2019. Betalingen op deze schuld werden gedaan door middel van royalty's ontvangen van Grassalco, een staatsmijnbouwbedrijf, die gedurende het jaar bij de Centrale Bank worden gestort.
- De nieuwe regering nam extra voorschotten in 2020 om de uitgaven voor de COVID pandemie te financieren voor een totaal bedrag van SRD 650 miljoen.

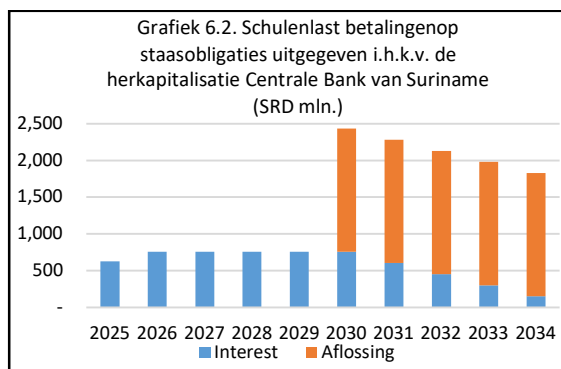
Alle voorschotten inclusief achterstallige rente van in totaal SRD 1.298,8 miljoen werden in het laatste kwartaal van 2023 afgelost.

De geconsolideerde langlopende schuld, werd in juli 2023 geherstructureerd. Het rentepercentage van 9 procent en de looptijd van 31 jaar werd gehandhaafd. De achterstallige rente op het moment van herstructurering, zou volgens planning volledig worden ingelopen in 2024, met een extra kwartaal in 2025 om de rente te betalen. In grafiek 6.1 is het schuldenlastprofiel van de geherstructureerde geconsolideerde schuld voor en na de herstructurering weergegeven.

¹⁰ In artikel 21 van de Bankwet van 1956, met aanpassing in 2005, staat het volgende: “De Bank is verplicht, in afwijking van het bepaalde in artikel 18, eerste lid, aan de Staat, telkens wanneer de Minister dit tot tijdelijke versterking van de Staatskas nodig acht voorschotten te verstrekken in rekening-courant op onderpand van schatkistpapier, waarvan de uitgifte of belening is toegestaan krachtens wet”. De Bankwet is op 17 april 2023 aangepast. In artikel 27 van de laatste aanpassingen van de Bankwet is het de Centrale Bank verboden om enige vorm van monetaire financiering aan de overheid te verstrekken.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Vanwege de slechte financiële positie van de Centrale Bank werden de herstructureringsvoorwaarden grotendeels gelijk gehouden aan de oorspronkelijke leenovereenkomst. De overheid moest de Centrale Bank, herkapitaliseren met een kapitaalinjectie van SRD 1 miljard en de uitgifte van staatsobligaties ter waarde van SRD 8,4 miljard in het eerste kwartaal van 2025, in verband met de in 2020 en 2021 geleden verliezen.

Zodra de financiële audits door de moederbank voor de andere jaren zijn afgerond, zal de regering zeer waarschijnlijk wederom meer financiële verliezen die zijn opgelopen in het verleden, moeten herkapitaliseren.

Het schuldenlast profiel van de uitgifte van 47 obligaties wordt weergegeven in grafiek 6.2. Deze obligaties moeten middels een “bullet payment” aan het eind van elk looptijd, die tussen 6-10 jaar liggen, worden afgelost en ze hebben een rentevoet van 9 procent. De herkapitalisatie van de Centrale Bank was een beleidsmaatregel die deel uitmaakte van het IMF-EFF programma. Deze maatregel is specifiek bedoeld om de financiële positie van de CBvS te versterken, ter ondersteuning van het herstel van de gehele financiële sector.

2. Design-build-finance infrastructurele projecten

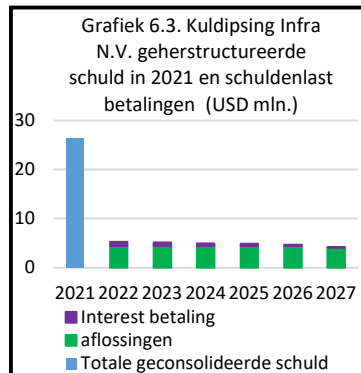
De eerste binnenlandse schuldherstructurering vond plaats in december 2021 en heeft betrekking op “design-build-finance” infrastructurele projecten. Lokale aannemers zouden een bepaald deel van de aan hen toegewezen openbare werken, voorfinancieren, meestal tegen een rente van 5 procent en een bepaalde looptijd nadat het project is opgeleverd. Elke maand moet een deel van de productie, meestal tussen 0-35 procent, die in die maand is opgeleverd, onmiddellijk aan de aannemer worden betaald.

In 2021 werd tijdens de herschikking van deze schulden, een korting op de rente van ongeveer 1,5 procent overeengekomen en werd met elke aannemer onderhandeld over de looptijd van de opgelopen geconsolideerde schulden. De geconsolideerde schulden van de verschillende aannemers bestond uit achterstallige maandelijkse betalingen van een deel van de productie die gedaan had moeten worden en/of achterstallige rente met als einddatum 31 juli 2021, en het voorgefinancierde deel van het project dat op dat moment was opgeleverd. Betalingen voor deze projecten worden deels gedaan in buitenlandse en lokale valuta.

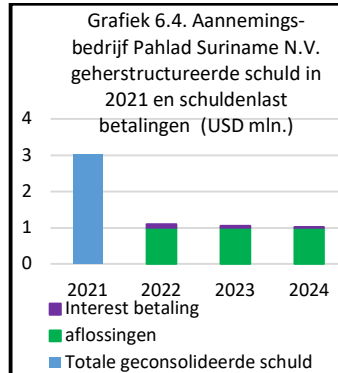
De lokale aannemers die betrokken waren bij het herstructureringsproces in 2021 en het totale bedrag aan investeringsprojecten, waren:

a) Kuldipsing Infra N.V.0

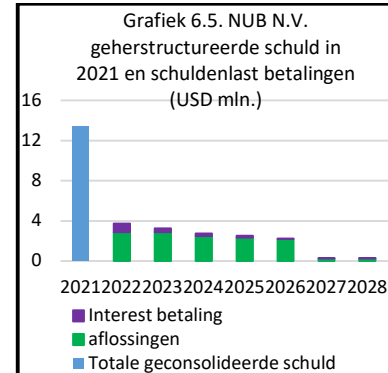
Dit bedrijf had 3 contracten voor een totaal bedrag van USD 218,3 miljoen, om in de periode 2014-2020 zorg te dragen voor de rehabilitatie van wegen in Paramaribo en in de districten Wanica en Para. De voorfinanciering bedroeg USD 97,1 miljoen, met een looptijd van 4 tot 5 jaar. Het totale geherstructureerde geconsolideerde bedrag met deze aannemer was USD 26,4 miljoen met een looptijd van 5 tot 6 jaar.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

b) Aannemingsbedrijf Pahlad Suriname N.V.

Deze aannemer had 1 contract van USD 13 miljoen, aangegaan in 2019 voor de rehabilitatie van een bepaalde weg in Paramaribo en enkele wegen in het district Commewijne. Het voorgefinancierd bedrag was USD 5,2 miljoen, met een looptijd van 2 jaar. Het geherstructureerde geconsolideerde bedrag was USD 3 miljoen met een looptijd van 3 jaar.

c) Nationaal Uitvoerings Bedrijf (NUB) N.V

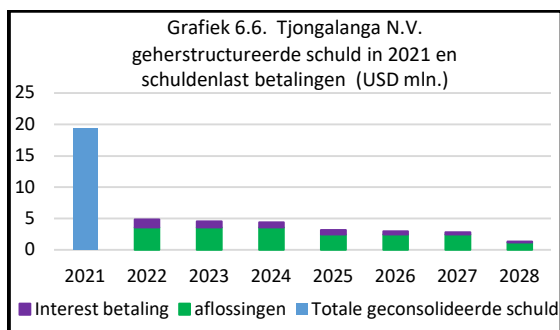
NUB had 6 contracten voor een totaal bedrag van USD 84,5 miljoen, aangegaan in de periode 2008-2020 om infrastructurele projecten uit te voeren in het district Coronie. Het voorgefinancierd bedrag was USD 61,3 miljoen, met looptijden van 15 maanden tot 6 jaar en rentepercentages van 5 en 6 procent. Het totale geconsolideerde bedrag dat werd geherstructureerd was USD 13,3 miljoen met looptijden van 2 tot 7 jaar en rentevoeten van 3,5 tot 7,5 procent.

d) Tjongalanga N.V

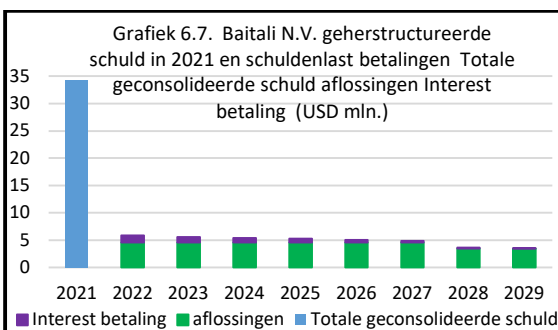
Deze aannemer had 5 contracten voor een totaal bedrag van USD 59,7 miljoen, aangegaan in de periode 2012-2020 voor de rehabilitatie van wegen in Paramaribo, in het kustgebied en het district Marowijne. De voorfinanciering bedroeg USD 46,8 miljoen, met looptijden van 5 en 6 jaar en rentepercentages van 5 tot 6 procent. Het totale geconsolideerde bedrag dat werd geherstructureerd was USD 19,3 miljoen, met looptijden van 3 tot 7 jaar en rentepercentages van 3,5 tot 4,5 procent, na de rentekorting.

e) Baitali N.V

De Baitali Groep had 6 contracten voor een totaal bedrag van USD 143,7 miljoen, aangegaan in de periode 2012-2020, voor de rehabilitatie van wegen in Paramaribo en in het kustgebied. De voorfinanciering bedroeg USD 107,2 miljoen, met looptijden tussen 5 en 7 jaar. Het totale geconsolideerde bedrag dat werd geherstructureerd was USD 34,2 miljoen, met looptijden van 6 tot 8 jaar.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

In de figuren 6.3 tot en met 6.7 wordt een overzicht gepresenteerd van de geconsolideerde geherstructureerde schuld van elke aannemer en de aflossingen na herstructurering. De vele betalingsachterstanden van de overheid aan aannemers, die weer gelden hebben geleend van de bancaire sector, heeft bijgedragen aan de kwetsbaarheden binnen de financiële sector, met name aan de hoogte van de “non-performing loans”.

Het totale bedrag aan uitstaande schuld voor “design-build-finance” infrastructurele projecten van SRD 2,4 miljard eind 2021 tot SRD 4,1 miljard in 2023. Deze groei van bijna 75 procent, is een gevolg van de opgeleverde productie van de openbare werken in deze jaren en de depreciatie van de SRD. In 2024 nam de Finabank een deel van de schuld van één aannemer over, wat leidde tot een afname van 30 procent van dit schulditem in dat jaar.

De betalingsachterstanden aan het eind van de jaren 2021 tot en met 2024, zijn deels betalingsachterstanden en deels technische achterstanden. De overheid kan de schuldenlast, een maand later aan de aannemers betalen. Door de moeilijke economische situatie in de jaren 2021-2024, had de overheid niet voldoende inkomsten om alle betalingen op tijd te voldoen.

3. Schatkistpapier

In 2021 was er reeds sprake van achterstanden op overheidspapier, te weten schatkistpromessen en schatkistbiljetten¹¹ uitgegeven in lokale en vreemde valuta, ter waarde van totaal van SRD 838,5 miljoen. Dit is ongeveer 23 procent van de totale uitstaande schuld van SRD 3,6 miljard aan schatkistpapier per ultimo 2021.

Door de moeilijke financiële situatie van de overheid begonnen de binnenlandse betalingsachterstanden sneller op te lopen dan die op de buitenlandse schuld. Eind 2022 waren de achterstanden gegroeid tot ongeveer 38 procent van de totale uitstaande schuld van SRD 4,1 miljard aan schatkistpapieren.

Sinds 2020, is zijn er geen nieuw schatkistpapier meer uitgegeven door de Surinaamse overheid. De houders van schatkistpromessen en schatkistbiljetten waren voornamelijk lokale banken, pensioenfondsen en enkele lokale bedrijven. Vóór 2020 werden sommige schatkistbiljetten uitgegeven aan individuele personen of bedrijven, in de vorm van betaling voor hun vorderingen op de overheid.

¹¹ Schatkist promessen hebben een looptijd van maximaal 1 jaar en schatkist biljetten hebben een looptijd van 1 tot 5 jaar.

In het laatste kwartaal van 2023, startte het ministerie van Financiën & Planning samen met het Bureau voor de Staatsschuld, onderhandelingsgespreken met de bancaire sector en andere particuliere crediteuren, om schulden te herstructureren en achterstanden op schatpapier aan te pakken. Met de betalingen op deze schuldonderdelen, werd onmiddellijk gestart in dit kwartaal. Ook werd een deel van de achterstanden op schatpapier herbelegd, om in 2024 te worden afgewikkeld.

De betalingsregelingen voor schatkistpapieren leidde tot een aanzienlijke afname van de betalingsachterstanden en de uitstaande schuld aan deze crediteuren. Eind 2024 bedroeg de uitstaande schuld van schatkistpapier SRD 871,4 miljoen waarvan 14 procent nog achterstallig was. De achterstanden betroffen op dat moment vooral schatkistbiljetten uitgegeven aan het Pensioenfonds Suriname. Betalingen hierbij bleven uit, vanwege een interne financiële controles van deze crediteur, waaronder ook de rechtsgeldigheid van het ontvangen bedrag aan schatkistpapier van de overheid. In de maanden december 2024 en januari 2025, is de schuld volledige voldaan aan deze crediteur.

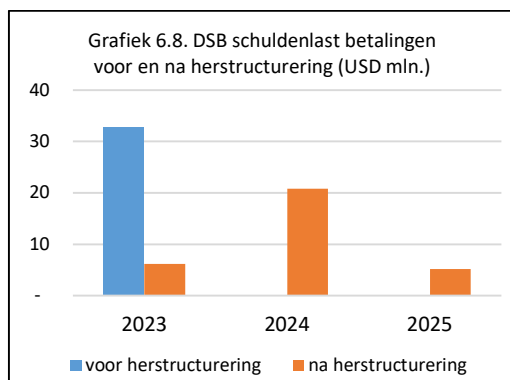
4. Leningen van commerciële banken

Als gevolg van de economische crisis, kwam de financiële sector als geheel en de bancaire sector in het bijzonder, in een zeer kwetsbare positie te verkeren. De lokale banken die kredieten hadden verschaft aan de overheid waren: De Surinaamse Bank N.V. (DSB), Hakrinbank, Republic Bank of Suriname, Finabank N.V., Trustbank Amanah, Nationale Trust en Financierings Maatschappij N.V. en er was nog een syndicaatslening van 5 banken verstrekt aan de overheid. Kredieten aan de overheid werden zowel verstrekt in de lokale valuta, USD en Euro. Bij de meeste leningen van de bancaire sector die werden geherstructureerd, werd meestal alleen de looptijd verlengd, terwijl de rentevoeten ongewijzigd bleef.

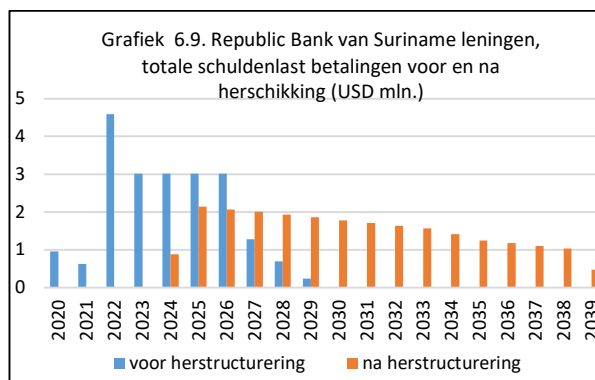
Eind 2021 bedroeg de totale uitstaande schuld aan bank krediet SRD 2,7 miljard, waarvan ongeveer 30 procent achterstallig was. In 2022 werd de syndicaatslening en de schuld aan Trustbank Amanah volledig afgelost. De totale uitstaande schuld steeg tot SRD 3,3 miljard vanwege de depreciatie van de SRD van circa 47 procent in dat jaar.

In januari 2023 is een lening aan de DSB bank van USD 31,8 miljoen geherstructureerd met een haircut van USD 1,8 miljoen en een looptijd van 10 maanden. Omdat daarna slechts één betaling werd gedaan, was de schuld eind 2023 volledig achterstallig. In januari 2024 werd de lening opnieuw geherstructureerd. De uitstaande schuld bedroeg op dat moment USD 29,8 miljoen en de looptijd werd vastgesteld op 17 maanden. In grafiek 6.4 wordt het laatste geherstructureerde aflossingsprofiel van de schuld weergegeven.

De overige betalingsachterstanden bij de Hakrinbank, Finabank en de Nationale Trust- en Financierings Maatschappij N.V. zijn in 2023 volledig ingelopen. Het uitstaande kredieten van de bancaire sector daalde tot SRD 2,6 miljard. Door de depreciatie van de SRD in dat jaar namen de totale betalingsachterstanden nog toe.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

In mei 2024 vonden de laatste herstructurering in de bancaire sector plaats, namelijk met de Republic Bank van Suriname. Het betrof drie kredietfaciliteiten van respectievelijk SRD 75 miljoen, EUR 3,5 miljoen en USD 10 miljoen.

Deze leningen hadden looptijden van 18 maanden tot 11 jaar en rentepercentages tussen de 6-10 procent. Bij de herschikking van de kredieten, werd de looptijd verlengd naar 8 tot 10 jaar en de rentepercentages werden nu vastgesteld op 8 en 8,5 procent.

In grafiek 6.4 wordt de totale schuld en schuldenlast profiel in USD, voor en na de herstructurering weergegeven.

Op deze leningen zijn er technische achterstanden aan het einde van elke maand, omdat de maandelijkse rentebetalingen in de eerste week van de volgende maand worden verrekend met belastingontvangsten van de overheid, die worden aangehouden op rekeningen bij deze bank. De achterstand van SRD 5,5 miljoen aan het eind van 2024, heeft hierop betrekking, bij een uitstaande krediet van de bancaire sector van SRD 1,7 miljard.

5. Goud lening

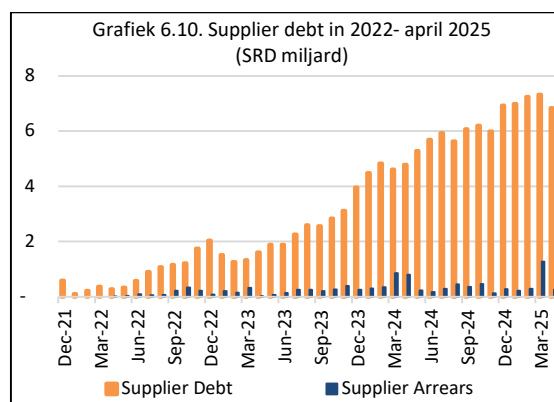
De zogenaamde “goud leenovereenkomst” tussen de Surinaamse overheid en de Suriname Environmental and Mining Foundation (SEMiF) werd aangegaan in maart 2018. De overheid had 8.000 troy ounces goud geleend en overgedragen aan de Centrale Bank van Suriname, die de waarde van het goud uitgedrukt in lokale valuta aan de overheid verstrekke ten behoeve van overheidsuitgaven. De schuld was een renteloze lening met een looptijd van een jaar. Betaling moest plaatsvinden in goud. Deze schuld werd niet afgewikkeld in 2019 en het contract werd gewijzigd in april 2021; de looptijd werd verlengd met 5 jaar tot maart 2024.

Toen deze schuld in 2018 werd aangegaan, was de overeenkomst niet ter registratie aangeboden aan de Rekenkamer, waardoor deze schuld niet rechtsgeldig was en daarom niet was opgenomen in de schuldstatistieken van de centrale overheid. In het laatste kwartaal van 2022 werden alle relevante documenten met betrekking tot deze overeenkomst verstrekt aan de rekenkamer en de registratie vond plaats op 13 januari 2023. Sindsdien is de schuld opgenomen in de stand van de uitstaande binnenlandse schuld van de overheid als een van de leningen van de particuliere sector. De schuld werd volledig afgewikkeld in maart 2024.

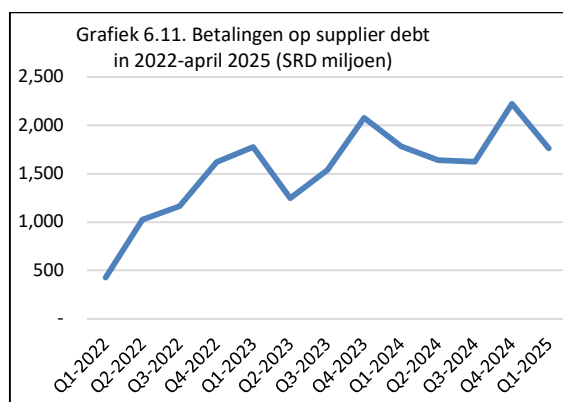
6. Supplier debt

Een belangrijke wijziging in de herziene Wet op de Nationale Schuld, gepubliceerd op 16 maart 2023, is de opname van supplier debt of “other accounts payables” (leveranciersschulden), welke betaalachterstanden van aan de overheid geleverde goederen en diensten zijn, in de stands van de binnenlandse schuld van de centrale overheid formeel op te nemen. Het eerste bedrag van deze schuldpost werd vastgelegd voor eind 2021.

De afdeling Treasury van het ministerie van Financiën en Planning is verantwoordelijk voor het verzamelen van de maandelijkse gegevens van deze schulditem uit het IFMIS-systeem. Historische gegevens die van het ministerie zijn ontvangen, worden bijna elke maand aangepast en het uitstaande bedrag moet ook worden gescreend op dubbeltellingen in het systeem. Hoewel dit schuldonderdeel niet is geherstructureerd, werd dit onderdeel wel transparant gemaakt, om beter te kunnen monitoren en heeft invloed gehad op de hoogte van de binnenlandse schuldportefeuille van de overheid tijdens de hele herstructureringsperiode.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

In grafiek 6.10 is te zien dat deze schuldpost in de periode 2021-2025 een stijgende lijn vertoont, hoewel de achterstanden - specifiek betalingsachterstanden van meer dan 3 maanden - in deze periode gemiddeld minder dan 5 procent bedragen. Eind maart 2025 bedroeg de leveranciersschuld SRD 6,8 miljard.

In het kader van het IMF-EFF-programma dat eind maart 2025 afliep, moet de regering de schuld van de leverancier monitoren en deze schuldpost eind 2027 volledig vereffenen. De betalingen op deze schuldpost in 2022 tot april 2025 worden weergegeven in grafiek 6.11.

7. Budgettaire Impact en DSA na Herschikking

Eind maart 2025 werd het IMF-EFF-programma afgesloten met de uitbetaling van de laatste tranche, ter waarde van SDR 46,8 miljoen. Van dit bedrag werd SDR 33,6 miljoen bestemd als begrotingssteun voor de regering van Suriname. In het rapport van de negende en laatste evaluatie van het programma, gedateerd april 2025, verklaarde het uitvoerend bestuur van het IMF op pagina 1 het volgende:

"De doelstellingen van het programma zijn grotendeels behaald. De economie groeit, de inflatie neemt af, de staatsschuld daalt, de autonomie en het bestuur van de centrale bank zijn versterkt, en het vertrouwen van investeerders keert terug. De belangrijkste beleidsprioriteit op de korte termijn is het handhaven van budgettaire discipline in aanloop naar de verkiezingen, met bescherming van de meest kwetsbaren."

Tabel 11 toont historische gegevens over een periode van 15 jaar, samen met een middellange termijn verwachting voor een aantal geselecteerde economische indicatoren. Deze indicatoren bieden een volledig overzicht van zowel de ontwikkelingen in het verleden als de vooruitzichten voor de toekomst.

Tabel 11. Geselecteerde historische en geprojecteerde macro-economische indicatoren				
Indicator/periode	2010-2015 realisatie	2016-2020 realisatie	2021-2024 realisatie	2025-2030 projectie
Gemiddelde economische groei (%)	2.2	-2.6	1.8	17.9
Gemiddelde bruto financieringsbehoefte - GFNs (% bbp)	4.4	15.9	10.4	4.9
Gemiddelde overheid primaire balans (% bbp) ¹²	-1.5	-7.9	0.6	2.6
Gemiddelde overheid financierings balans (% bbp)	-2.6	-10.8	-3.1	-0.9
Centrale overheidsschuld in USD miljard (eop)	1,8	3,3	3,5	2.9
Centrale overheidsschuld -bbp ratio (eop)	40.8	120.8	83.1	28.3
Totale schuldenlast, exclusief supplier debt in USD miljoen	940.1	1,336.1	1,061.9	2,623.5
Inflatie eop (%)	25.1	60.7	10.1	5.0
Gemiddelde jaarinflatie (%)	7.0	24.7	37.6	5.7
wisselkoers SRD/USD – verkoopkoers (eop)	4.0	14.3	35.2	n.b.
International Reserve in USD miljoen (eop)	330.2	585.0	1,632.4	4,790.0

Bron: Bureau voor de Staatsschuld, IMF, Ministerie van Financiën & Planning, Centrale Bank van Suriname, Algemene Bureau voor de Statistiek, eop = end of period n.b – niet beschikbaar

In de periode 2016–2020 waren de economische indicatoren bijzonder ongunstig, met een negatieve gemiddelde economische groei, grote primaire en totale tekorten op de overheidsbegroting en aanzienlijke bruto financieringsbehoeften van de overheid als percentage van het bbp. Eind 2020 bedroeg de inflatie (jaar einde cijfer) maar liefst 61 procent. De schuld van de centrale overheid was toen USD 3,3 miljard en de schuld-bbp ratio, gebaseerd op cijfers van het Bureau voor de Staatsschuld, stond op 121 procent. In de jaren 2021–2024, toen het merendeel van de economische hervormingen werd doorgevoerd, werd de gemiddelde economische groei positief, realiseerde de overheid een marginaal primair overschot en

¹² De IMF-ramingen in de negende evaluatie met betrekking tot het primair saldo, het financierings- saldo en de bruto financieringsbehoeften of te wel "Gross Financing Needs (GFN's)" voor de periode 2025-2027 zijn naar beneden bijgesteld om de aanhoudende begrotingsdruk in deze periode weer te spiegelen. Het primair saldo voor 2025-2027 wordt geraamd op 0,3 tot 1 procent van het bbp, terwijl het financieringstekort van de overheid rond de 5 procent van het bbp ligt."

daalden zowel het gemiddelde financieringstekort als de bruto financieringsbehoefte van de overheid aanzienlijk.

Eind 2024 was de inflatie (jaareind cijfer) fors gedaald tot 10 procent, hoewel de gemiddelde jaarlijkse inflatie in deze periode nog steeds aanzienlijk hoger lag dan in de voorgaande jaren. Door het aanhoudende totale financieringstekort steeg de schuld van de centrale overheid met 6 procent ten opzichte van eind 2020, tot USD 3,5 miljard. De positieve economische groei leidde tot een aanzienlijke daling van de schuld-bbp ratio met bijna 38 procentpunt, tot 83,1 procent¹³ aan het einde van 2024 ten opzichte van 2020.

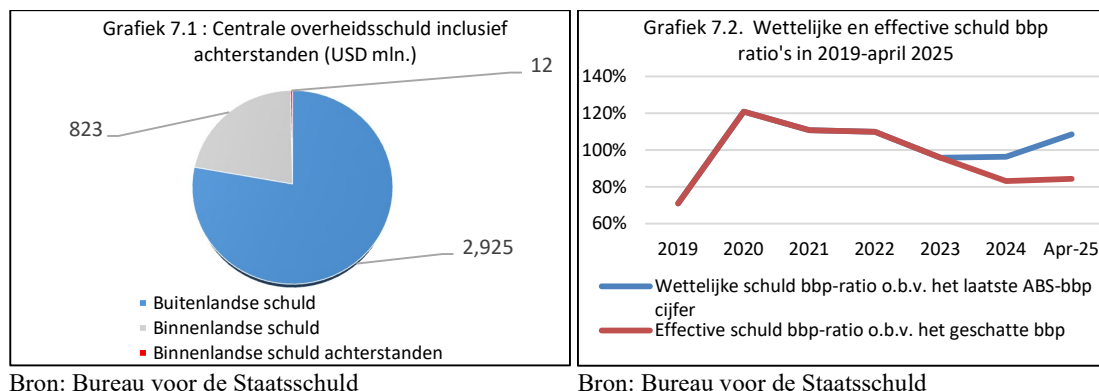
De definitieve investeringsbeslissing voor blok 58 voor offshore-olie door TotalEnergies in oktober 2024, betekende een nieuw begin voor het land en heeft de vooruitzichten op de middellange termijn sterk beïnvloed. Voor de periode 2025–2030 wordt verwacht dat de economische indicatoren aanzienlijk zullen verbeteren, vooral dankzij de grootschalige offshore-olieproductie die in 2028 van start gaat. De economische groei wordt in 2028 en 2029 respectievelijk geraamd op 50 procent en 27 procent.

Ook de overheidsfinanciën zullen verbeteren, met een lagere bruto financieringsbehoefte als percentage van het bbp en aanzienlijk hoge primaire als totale begrotingsoverschotten na 2027. Hierdoor zal de schuld van de centrale overheid afnemen en zal het mogelijk worden om de aanzienlijk hogere schuldenlastverplichtingen in deze periode te voldoen. De internationale reserves zullen eveneens sterk toenemen.

Toch blijft de periode 2025–2027 bijzonder uitdagend. De overheidsinkomsten zullen naar verwachting niet significant stijgen en met het einde van het IMF-EFF-programma, en dus geen toegang meer tot begrotingssteun, zal er aanzienlijke druk op de overheidsfinanciën ontstaan. Dit zal zorgvuldig moeten worden beheerd.

Impact IMF-EFF program, inclusief schuldherschikking op de schuldportefeuille

In april 2025 groeide de staatsschuld van de centrale overheid met ongeveer 9 procent tot SRD 3,8 miljard in vergelijking met eind 2024. De effectieve schuld-bbp ratio per ultimo april dit jaar, gebaseerd op de bbp-raming voor 2025, bedroeg 84,3 procent (grafiek 7.2).

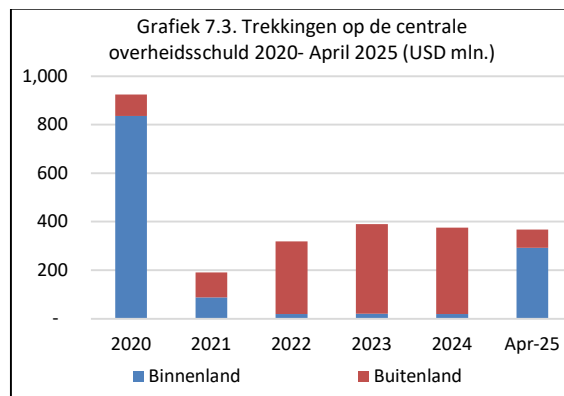

¹³ De schuldquote (schuld-bbp ratio) is hier gebaseerd op het werkelijke schuld cijfer en een geschat bbp-cijfer voor 2024. Deze berekening geeft een beter beeld van de druk van de schuld op het totale binnenlandse inkomen van de economie. In de Wet op de Staatsschuld is het obligoplaafond van 60 procent ook gebaseerd op de schuldquote, maar het bbp-cijfer dat moet worden gebruikt om de ratio voor de huidige schuld te berekenen, is het laatste bbp-cijfer dat is gepubliceerd door het Algemeen Bureau voor de Statistiek. Het laatste bbp-cijfer dat het statistiekbureau publiceerde, heeft betrekking op 2023.

De aanzienlijke stijging van de schuld in slechts vier maanden, is het gevolg van de herkapitalisatie van de Centrale Bank van Suriname via de uitgifte van overheidsobligaties ter waarde van SRD 8,4 miljard, wat eind april 2025 neerkwam op ongeveer USD 228 miljoen.

Eind april 2025 ontstonden er binnenlandse betalingsachterstanden ter waarde van USD 12 miljoen. Deze achterstanden omvatten onder andere technische achterstanden bij design-build-finance-infrastructuurprojecten¹⁴ en technische achterstanden op leningen aan de bankensector. Het grootste deel van de achterstanden, ongeveer USD 7 miljoen, betrof echter achterstallige betalingen aan de Centrale Bank van Suriname. Dit betrof vooral renteachterstanden op de overheidsobligaties die dit jaar zijn uitgegeven in het kader van de herkapitalisatie van de bank.

Het IMF-programma had de regering eerder voorzien van de noodzakelijke middelen om het moeilijke hervormingsprogramma uit te voeren. Toen het programma in maart 2025 eindigde en voor de rest van het jaar geen financieringsmiddelen meer beschikbaar is, ontstonden er liquiditeitsproblemen bij de overheid. Dit kwam enerzijds het gevolg van de lage overheidsinkomsten in het eerste kwartaal van 2025, en anderzijds door hoge uitgaven, mede als gevolg van de verkiezingen in mei. Hierdoor konden niet alle schuldbetalingen op tijd worden uitgevoerd.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

De trekkingen tijdens het IMF-EFF-programma in 2021-2024 lagen tussen de 100-400 miljoen dollar per jaar, voornamelijk uit buitenlandse leningen voor begrotingssteun (grafiek 7.3). Dit is ook te zien in tabel 12 waar de nieuwe leningen die in 2021-april 2025 zijn aangetrokken, worden gepresenteerd. Leningen voor begrotingssteun worden volledig getrokken, onmiddellijk nadat de leningsovereenkomst in werking is getreden.

Het totale bedrag aan begrotingssteun dat tussen 2021 en maart 2025 werd ontvangen, bedroeg ongeveer 842 miljoen USD, waarvan IADB 500 miljoen USD leverde.

Een begrotingssteunlening van USD 150 miljoen van de IADB bevindt zich nog in de pijplijn. Deze lening kan van kracht worden zodra aan enkele voorwaarden is voldaan, namelijk de goedkeuring van de wet op Staatsbedrijven door het parlement en de implementatie van de Belastingdienst.

In de periode van 2021 tot maart 2025 werd in totaal ongeveer USD 1.470 miljoen aan nieuwe schulden aangegaan. Na maart 2025 zijn er geen nieuwe leningsovereenkomsten meer afgesloten. De nieuwe leningen die tijdens het IMF-EFF-programma zijn afgesloten, zijn allemaal beoordeeld binnen het programma; ze moesten onderdeel uitmaken van de overheidsbegroting en zijn meegenomen in de geactualiseerde Schuldhoudbaarheidsanalyse (DSA) gedurende die periode.

Nadat het IMF-EFF-programma eind maart 2025 werd afgesloten, trad de Wet op de Staatsschuld weer volledig in werking met betrekking tot het aantrekken van nieuwe leningen. In artikel 3 van deze wet staat dat wanneer het schuldenplafond boven de grens van 60 procent

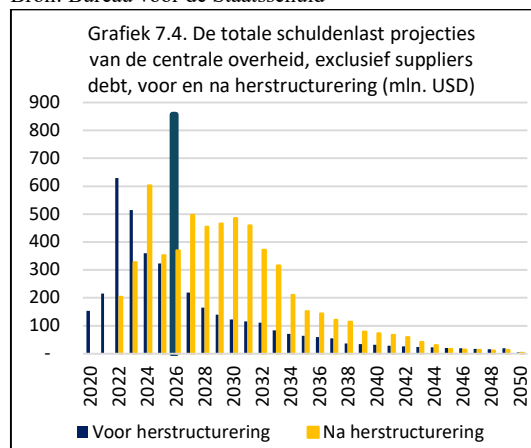
¹⁴ Schuldenlastbetalingen met vervaldatum maart, zijn overgeheveld in April en afgewikkeld in mei 2025.

van het bbp uitkomt en de overheid nieuwe leningsovereenkomsten wil afsluiten, De Nationale Assemblee (DNA- het parlement) hiervoor toestemming moet geven.

Tabel 12. Nieuwe leningen aangegaan tussen 2021 en april 2025 (USD miljoen)

Crediteur	Allocatie lening naar sector	2021	2022	2023	2024	april 2025
IADB	Begrotingssteun uit IMF-EFF programma	55,1	200,0	150,0	150,0	
IMF			20,0	102,1	120,1	44,6
Totale Begrotingssteun		55,1	220,0	252,1	270,1	44,6
IADB	Onderwijs		40,0		40,0	
	Water		25,0			
	Bio economie				55,0	
	Milieu				30,0	
	Infrastructuur				30,0	25,0
	Bestuur			50,0		
	Populatie census			20,0		
	Sociale bijstand		30,0		40,0	
IsDB	Energie				47,7	
Caricom Development Fund	Energie				10,1	
KBC-Bank	Water & energie		3,5			
World Bank IDA	Milieu					22,2
Saudi Fund for Development	Energie					20,0
Totale Programma Leningen		0,0	98,5	70,0	252,8	67,2
Totale Buitenlandse leningen		55,1	318,4	322,1	522,9	111,8
CBvS	Bestuur	11,7				228,4
Trustbank Amanah	Onroerend goed			1,1		
Totale Binnenlandse leningen¹⁵		11,7	0,0	1,1		228,4
Algeheel totaal		66,8	318,4	323,2	522,9	340,2

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

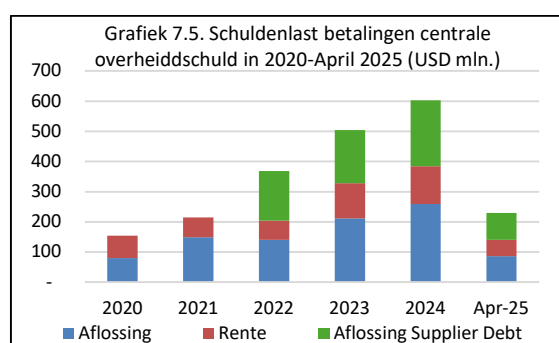
Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Door de herstructurering van zowel buitenlandse- als binnenlandse leningen werd het aflossingsprofiel van de staatsschuld aangepast, wat in de periode 2022–2026 voor enige verlichting op de overheidsbegroting zorgde (grafiek 7.4). Voor herstructurering, bedroeg de totale schuldenlast voor de jaren 2022–2026 USD 2,7 miljard. Na herstructurering, werd dit bedrag teruggebracht tot USD 1,6 miljard. De verlichting in de schuldenlastbetalingen gedurende het programma in de periode 2022–2024 bedroeg ca. USD 582 miljoen.

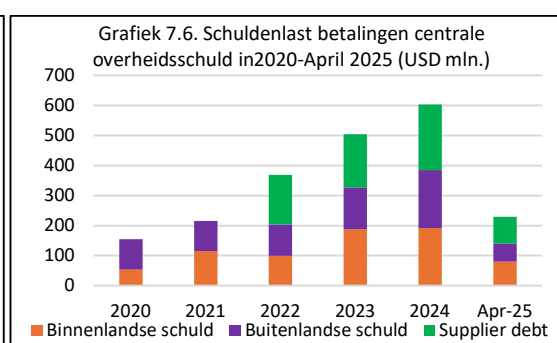
¹⁵ In 2024 en 2025 zijn in totaal 3 binnenlandse leningen getekend, waarbij de Fina bank delen van de schulden van twee contractors heeft overgenomen. Deze leningen komen niet voor in deze tabel, omdat het een transfer is van een ene crediteur naar een andere en geen nieuwe schuld vertegenwoordigd.

De schuldenlastbetalingen in de jaren 2022–2026 liggen tussen USD 200 en USD 400 miljoen. In 2027 piekt de schuldaflissing naar ongeveer USD 500 miljoen, wanneer de aflossing van de hoofdsom van de Eurobond begint. In de periode 2027–2034 liggen de schuldaflissingen tussen USD 500 en USD 200 miljoen.

In de grafieken 7.5 en 7.6 is te zien dat de aflossingen geleidelijk zijn toegenomen tussen 2020 en april 2025. Na afronding van elk herstructureringsproces met een binnenlandse of buitenlandse schuldeiser werden de schuldaflissingen hervat. In 2024 bereikte de totale schuldaflissing, exclusief achterstanden bij leveranciers, een piek van ongeveer USD 400 miljoen, terwijl de afhandeling van achterstallige betalingen aan leveranciers ongeveer USD 200 miljoen bedroeg.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

De kosten- en risico indicatoren van de schuldenportefeuille van de centrale overheid zijn de afgelopen drie jaar eveneens verbeterd als gevolg van de schuldherstructurering.

Tabel 13 toont aan dat de gewogen gemiddelde rentevoet tegen het einde van 2023 met ongeveer 1,3 procentpunt is gedaald ten opzichte van 2022 tot 5,1 procent. Deze daling is vooral het gevolg van de herstructurering van de Eurobond, waarbij een “haircut” is verkregen en de rentevoet is verlaagd.

Tabel 13. Kosten & Risico indicatoren van de centrale overheidsschuld portefeuille per ultimo 2022-2024

Kosten/Risico Indicatoren van de schuld portefeuille		Totale Schuld 2022	Totale Schuld 2023	Totale Schuld 2024
Kosten Indicator	Gewogen gemiddelde rentevoet (%)	6.4	5.1	5.2
Herfinanciering risico	Average Time to Maturity - ATM (jaren)	7.3	7.5	7.3
	Schuld dat in 1 jaar verval (% v/h totaal)	7.8	5.2	4.6
	Schuld dat in 1 jaar verval (% v/h bbp)	9.2	3.8	4.0
Rentevoet Risico	Average Time to Refixing - ATR (years)	5.3	6.1	6.0
	Schuld “Refixing” in 1 jaar (% v/h totaal)	39.5	34.2	29.9
	Schuld met een vaste rentevoet (% v/h totaal)	66.3	73.0	73.6
Vreemde valuta risico	Vreemde valuta schuld (% v/h totaal)	86.0	89.0	87.0
	Korte termijn vreemde valuta schuld (% van IR)	14.5	10.4	12.3

Bron: Bureau voor de Staatsschuld MTDS-raamwerk, mei 2025 IR = Internationale Reserve

De gemiddelde looptijd (Average Time to Maturity, ATM) van de schuldenportefeuille is niet beïnvloed geworden door het herstructureringsproces en de nieuw aangegane leningen, en ligt

rond de 7,3 tot 7,5 jaar. Wel is het herfinancieringsrisico aanzienlijk afgenomen, doordat het aandeel van de schuld dat binnen één jaar afloopt, is verminderd.

De schuldherstructurering heeft ook het renterisico verminderd, doordat het aandeel van de schuld met variabele rente is gedaald van ongeveer 34 procent in 2022 naar circa 26 procent eind 2024. Daarnaast is de ATR (Average Time to Refixing) op de schuldenportefeuille in de afgelopen drie jaar gestegen. Het valutarisico op de staatsschuldenportefeuille blijft echter groot, met ongeveer 87 procent eind 2024, en is niet beïnvloed door de schuldherstructurering.

Het succes van het herstructureringsprogramma, met name het wegwerken van achterstanden, de uitvoering van het hervormingsprogramma en de vooruitzichten op toekomstige olieproductie, heeft ook geleid tot een verbeterde kredietwaardigheid van het land. Moody's verhoogde in 2024 de langlopende kredietwaardering van Caa3 naar Caa1, met een positieve outlook in plaats van stabiel. Evenzo verbeterde Standard & Poor's (S&P) in december 2023 de buitenlandse en binnenlandse valutacreditering van 'SD' (selective default) naar 'CCC+/C', en deze rating bleef gehandhaafd in 2024.

Debt Sustainability Analysis (DSA)

De schuldenhoudbaarheidsanalyse of te wel Debt Sustainability Analysis (DSA) van de centrale overheid kijkt naar de ontwikkeling van de schuld op de middellange termijn, gebaseerd op het macro-economische vooruitzicht van het land en internationale economische indicatoren. Hierbij worden ontwikkelingen van schuldratio's zoals de schuld-bbp verhouding en diverse schuldenlastratio's geanalyseerd om te na te gaan als de overheid in staat is haar schulden op tijd af te lossen. Groeien deze ratio's explosief in de respectieve periode, dan kan geconcludeerd worden dat de schuld niet houdbaar en duurzaam is.

De DSA wordt uitgevoerd met een model dat Lazard aan het begin van het schuld herstructureringsproces voor Suriname heeft ontwikkeld. De “input” data van dit model bestaat uit schuldenlastprojecties van de schuldportefeuille, nieuwe leningen met verwachte schuldenlast betalingen, evenals middellange termijn macro-economische en budgettaire vooruitzichten zoals economische groei, inflatie, wisselkoersontwikkelingen, binnenlandse en internationale rentevoeten, exportopbrengsten en begrotingsuitkomsten.

Wat ook in het model is verwerkt, is de eerste herkapitalisatie van de Centrale Bank van Suriname en een verwachte aanvullende herkapitalisatie van SRD 6,7 miljard als gevolg van verliezen in 2022. Daarnaast houdt het model rekening met de afwikkeling van achterstallige betalingen aan leveranciers (supplier debt) in 2027, die per ultimo 2024 ca. SRD 6,9 miljard bedroegen. De gegevens die als input voor het model worden gebruikt, komen grotendeels van het IMF, met enkele aanpassingen/berekeningen door het Bureau voor de Staatsschuld.

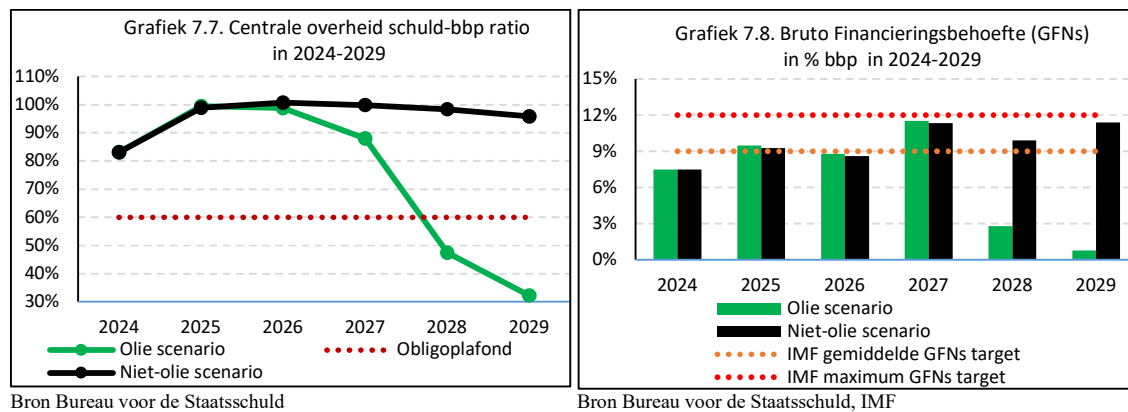
De DSA kijkt vijf jaar vooruit, met 2024 als basisjaar. Het model omvat twee scenario's:

- een scenario met offshore olieproductie, gebaseerd op de negende beoordeling van het EFF-programma door het IMF
- en een scenario zonder offshore olie, gebaseerd op de zevende beoordeling van het EFF-programma door het IMF.

Het scenario met offshore olieproductie gaat ervan uit dat de olieproductie start in 2028, met een gemiddelde olieprijs van USD 72,5 per vat in de periode 2025-2029. De VRI (Value Recovery Instrument), een “contingent liability” of te wel voorwaardelijke verplichting, is ook

geïntegreerd in dit scenario en start in 2028 als onderdeel van de primaire uitgaven van de overheid.

In het oliescenario wordt verwacht dat de wisselkoers van de SRD ten opzichte van de USD in 2025-2027 minder sterk zal depreciëren dan in het niet-oliescenario, vanwege de positieve vooruitzichten van de olie- en gasindustrie op korte termijn. Na 2027 zal de SRD een sterke munt zijn door de algemene economische groei en de stijging van de exportinkomsten. Dezelfde ontwikkeling is te zien in beide scenario's wat betreft de internationale reserves.

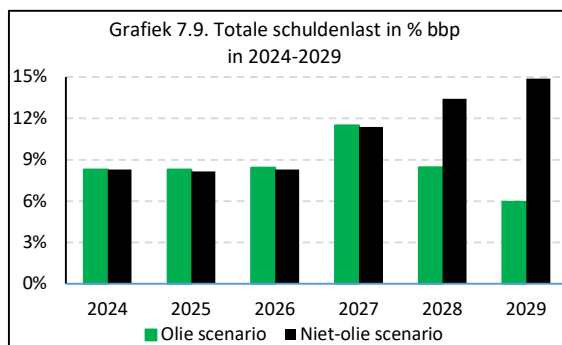

De uitkomst van de twee scenario's – niet-olie en offshore olie scenario vanaf 2028 – laat een interessante ontwikkeling zien van de schuld-bbp ratio's op middellange termijn. De schuld-bbp ratio stijgt in 2025 door de herkapitalisatie van de Centrale Bank en het financieringstekort van de overheid. In het niet-olie scenario daalt de ratio na 2025 zeer geleidelijk tot ongeveer 86 procent aan het einde van 2029. In dit scenario ligt het niveau van de staatsschuld nog boven het officiële schuldenplafond zoals vastgelegd is in de Wet op de Staatsschuld.

In het olie scenario is duidelijk te zien dat de schuld-bbp-ratio vanaf 2028, als gevolg van offshore olieproductie, al onder het schuldenplafond van 60 procent ligt. In 2029 bedraagt de ratio ongeveer 32 procent.

Grafiek 7.8 toont de bruto financieringsbehoeften (Gross Financing Needs, GFN) als percentage van het bbp op middellange termijn voor beide scenario's, inclusief de IMF benchmarks (richtwaarden) voor landen met toegang tot de kapitaalmarkt. Het gemiddelde GFN -hoogte voor deze landen is vastgesteld op 9 procent van het bbp, met een maximale grens van 12 procent. In beide scenario's bereikt de bruto financieringsbehoefte van de overheid een piek in 2027 met 11,5 procent van het bbp, wanneer de aflossing van de hoofdsom van de Eurobond start en doorgaat tot de laatste betaling in 2033. De jaarlijkse aflossing op de Eurobond bedraagt USD 100,6 miljoen.

De bruto financieringsbehoefte blijven op middellange termijn onder de maximale grens van 12 procent die het IMF hanteert, maar de piek in 2027 wijst op grote fiscale uitdagingen die tijdig moeten worden aangepakt. In het olie scenario daalt de financieringsbehoefte scherp tot ongeveer 1 procent in 2029, terwijl deze in het niet-oliescenario nog steeds rond de 11,4 procent ligt. De lagere ratio in het olie scenario is te verklaren door een veel groter bbp en hogere overheidsinkomsten na de start van de offshore olieproductie.

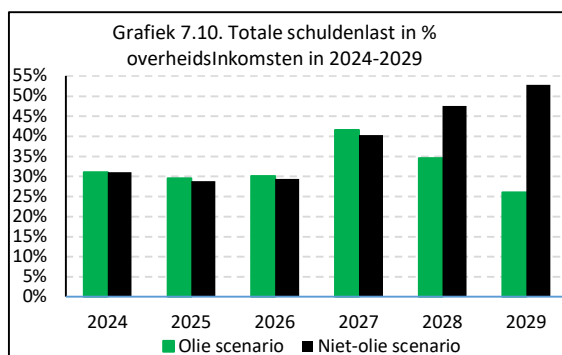

Bron Bureau voor de Staatsschuld

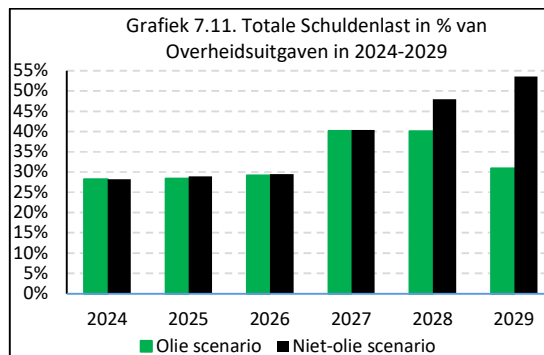
Grafiek 7.9 laat zien dat de schuldenlast ratio in 2027 ongeveer 11 procent van het bbp bedraagt. In het oliescenario daalt deze ratio tot ongeveer 6 procent, maar in het niet-oliescenario stijgt de ratio tot circa 15 procent in 2029. De hogere ratio in het niet-oliescenario na 2027 wordt ook beïnvloed door een sterkere depreciatie van de SRD gedurende de hele periode

De schuldenlast ten opzichte van de overheidsinkomsten en -uitgaven bedraagt respectievelijk ongeveer 40 procent en 35 procent in 2027 (grafiek 7.10 en 7.11). Deze ratio's zijn vrij hoog, waardoor tijdige planning op het gebied van overheidsfinanciën noodzakelijk is om deze zware schuldenlast in 2027 het hoofd te bieden.

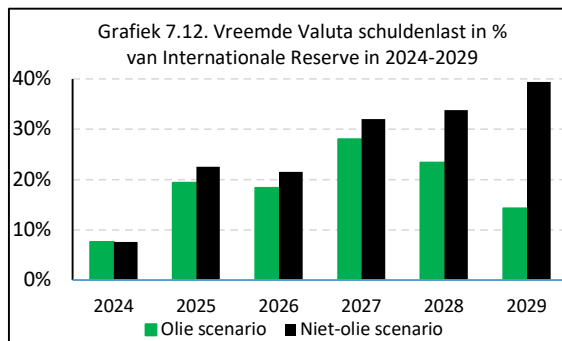
In het niet-oliescenario bereiken beide indicatoren zelfs de hoogte van 50 procent in 2029. Dit is een duidelijk teken dat de schuldenlast voor de overheid niet houdbaar is. In het olie scenario is de druk van de schuldenlast op de overheidsbegroting in 2029 rond de 26 procent van de inkomsten en 30 procent van de uitgaven.

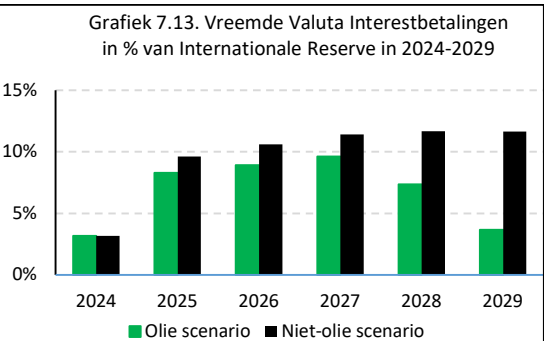
Bron Bureau voor de Staatsschuld

Bron Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Net als bij alle voorgaande schuldenlast ratio's, pieken ook de schuldenlast op vreemde valuta-schulden en de rentebetalingen als percentage van de internationale reserves in 2027, waarna ze in het olie scenario weer afnemen. In het niet-oliescenario, blijven deze ratio's stijgen naar niet-houdbare niveaus. De totale schuldenlast en rentebetalingen in vreemde valuta, uitgedrukt als percentage van de internationale reserves, worden in het olie scenario voor 2027 geraamd op respectievelijk 28 procent en 10 procent.

8. Aanpak Institutionele uitdagingen Bureau voor de Staatsschuld

Capaciteitsopbouw in de afgelopen vier jaar is een continu proces geweest voor het Bureau voor de Staatsschuld of te wel Suriname Debt Management Office (SDMO), sinds de start van het IMF-EFF-programma. Op dat moment was het team van het Bureau niet voldoende toegerust om het hele herstructureringsproces te ondersteunen. Internationale adviseurs waren hard nodig om het proces te leiden en technische assistentie te verlenen bij het opstarten en afronden van de herschikkingen met alle bilaterale en commerciële buitenlandse schuldeisers.

Bij de start van het programma had het Bureau voor de Staatsschuld de volgende uitdagingen::

- Het Common Wealth Secretariat Debt Recording and Management System (CS-DRMS) was verouderd, bevatte fouten en werd niet consistent bijgewerkt, wat leidde tot integriteitsproblemen met de schulddatabase.
- De meeste medewerkers waren niet voldoende bekend met de werking en het oplossen van problemen in het system.
- De schuldstatistieken werden grotendeels in Excel samengesteld en de schuldprojecties waren niet erg betrouwbaar.
- De Backoffice procedures waren niet volledig opzet en werden niet consistent gevolgd.
- Er was een achterstand in de controle van de jaarverslagen over de staatsschuld van circa 3 jaar.
- Medewerkers hebben geen vaardigheden en kennis ontwikkeld bij het doen van om schuldanalyse en om advies te geven over schuldbeheer en -herstructurering. Sinds 2017 waren belangrijke rapporten zoals: Rapport Middellange Termijn Schuldstrategie, Jaarlijkse Leenplan, Debt Sustainability Analysis (DSA) en kosten-risico analyse rapporten niet meer geproduceerd.
- Het personeel had geen ervaring en vaardigheden om schuldherstructureringsprocessen uit te voeren. Dit is begrijpelijk, aangezien schuldherstructurering een complex proces is en niet regelmatig of routinematig plaatsvindt.
- Er was niet voldoende (gemotiveerd) personeel om het werk te doen.

In 2023 werd een Strategisch plan voor de periode van 2023-2026 uiteengezet met als thema: **“Bureau voor de Staatsschuld heropbouwen tot een professioneel en effectief Schuldbeheer Bureau voor Suriname.”**

Het plan omschrijft als volgt; de missie, visie, waarden en strategische doelen van het SDMO.

Visie van het Bureau voor de Staatsschuld:

Het ontwikkelen tot een **toonaangevend professioneel** schuldbeheer Bureau, dat gezien wordt als een voorbeeld van “best practices”.

Missie van het Bureau voor de Staatsschuld:

Het **ontwerpen** en **implementeren** van de **schuldbeheerstrategie** in samenwerking met het Ministerie van Financiën en Planning, op een **transparante manier** om zodoende te voldoen aan de leenbehoefte van de overheid binnen de vastgestelde wettelijke limieten, terwijl de leenkosten op lange termijn worden geminimaliseerd, risico's worden beperkt en de **ontwikkeling van de binnenlandse kapitaalmarkten** wordt ondersteund.

Waarden en normen van het Bureau voor de Staatsschuld:

De waarden en normen die van toepassing zijn: voor het management team, in de onderlinge communicatie tussen medewerkers en met externe stakeholders, in besluitvormingsprocessen en bij de implementatie van taken en verantwoordelijkheden, zijn gebaseerd op het volgende 5 pijlers:

- **Dienstbaar aan de Samenleving**
- **Integriteit en Ethiek**
- **Uitmuntendheid**
- **Verantwoordelijkheid**
- **Transparantie**

Strategische doelen voor 2023-2026

Strategisch doel 1:

Beschikken over een up-to-date en zeer effectief systeem voor schuldregistratie en -beheer met de volgende mogelijkheden:

- a. Nauwkeurige en tijdige schulddata en schuldenlast projecties
- b. Schulddata op kasbasis en actual base
- c. Schuld rapportages van internationale standaarden
- d. Kwartaal kosten- en risico indicatoren van de schuldenportefeuille
- e. Analytische exercities kunnen doen met de schuldportefeuille
- f. Cyber security

Strategisch doel 2:

Een sterk ontwikkeld analytische en deskundige afdeling hebben in de organisatie met de volgende subdoelen:

- a. Het formuleren van een middellangetermijn schuldstrategie, deze implementeren en monitoren door de Middle- en Front Office.
- b. Ter ondersteuning van de schuldstrategie zullen maatregelen worden ontwikkeld/genomen in samenwerking met andere lokale instellingen.
- c. De analytische raamwerken (MTDS/ABP, DSA) beschikbaar hebben en ermee kunnen werken.

Strategisch doel 3:

(Nieuwe) taken/verantwoordelijkheden van het Bureau uitvoeren in lijn met (de aanpassing van) de Wet op Staatsschuld, of die voorheen niet (voldoende) zijn geïmplementeerd:

- a. Schulddata van de SOE's verzamelen.
- b. Kredietrisico's beoordelen op doorleendcontracten, overheidsgaranties en leningen aan staatsbedrijven.
- c. De ontwikkeling van de lokale kapitaalmarkt middels het doen van een diagnostische van de markt en de rol die het Bureau hierin kan vervullen.

MTDS= Medium Term Debt Management Strategy, ABP = Annual Borrowing Plan,
DSA = Debt Sustainability Analysis, SOE = State Owned Enterprises.

Steun van de internationale gemeenschap met betrekking tot capaciteitsopbouw

In de afgelopen jaren is er veel steun ontvangen van internationale organisaties om het strategische plan te implementeren en het Bureau te heropbouwen. Hulp is ontvangen van:

► Wereldbank – Technische assistentie:

- Backoffice procedures (2022)
- Training in het MTDS-raamwerk (2022-2023)
- Training in het kader van het beoordelen van kredietrisico's op doorleendcontracten, garanties en staatsleningen (2024)

- ▶ **IMF, CARTAC – Technische assistentie:**
 - Training in basisprincipes van schuldbeheer, analyse van leenovereenkomsten en de leencyclus, en werken met het CS-DRMS-systeem (2023/2024)
 - Aanbevelingen voor het compileren van schulddata van staatsbedrijven (2023)
 - Screening van de betalingsprocedures tussen Bureau voor de Staatsschuld, Ministerie van Financiën en de Centrale Bank en het opstellen van twee MoU's met betrekking tot de betaling van buitenlandse en binnenlandse schuldenlast (2023/2024)
- ▶ **Lazard - Technische assistentie:** in Debt Sustainability Analyses (2024-2025)
- ▶ **IADB – Financiering voor:**
 - Datavalidatie van de oude CS-DRMS-database met behulp van twee regionale consultants (2024)
 - Aankoop van de nieuwe database - het Meridian-systeem - en de servicekosten voor vier jaar (2025)
 - Training en coaching in het nieuwe systeem (2025)

Tabel 14. Resultaten van capaciteitsopbouw aan het eind van juni 2025

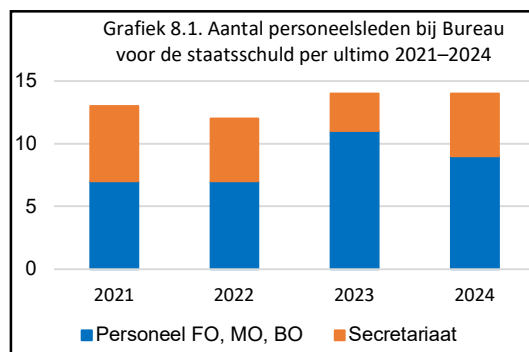
<u>Strategisch doel 1:</u>	<u>Strategisch doel 2:</u>	<u>Strategisch doel 3:</u>
a. In maart 2025 werd het nieuwe systeem Meridian geïmplementeerd en vond de migratie van data van het oud systeem naar het nieuwe systeem plaats. Training van het personeel in het systeem, vond ook in die maand plaats. b. In de rest van 2025 zal het personeel getraind worden om alle geherstructureerde schulden correct in het systeem te modelleren en de validatie van de data in het systeem wordt gefinaliseerd. c. Aan het einde van 2025 moeten de eerste digitale rapporten uit het Meridian-systeem voortkomen. d. De website van het Bureau voor de Staatsschuld zal in 2025 gebruiksvriendelijk worden gemaakt, zodat gegevens en informatie veel beter toegankelijk zijn.	a. Het personeel gebruikt het MTDS-raamwerk om het "Staatsschulden Plan" op te stellen, dit omvat een Medium Term Debt Management Strategy (MTDS) en een Annual Borrowing Plan (ABP) voor het begrotingsjaar. Het rapport, samen met de begroting, gaat naar DNA. Het eerste rapport dat met het MTDS-raamwerk is geschreven en bij het Parlement is ingediend, is in 2023 opgesteld. b. Dit jaar zal het Bureau voor de Staatsschuld een eerste DSA-analyse, als onderdeel van een document over het herstructureringsproces van de schulden, gepubliceerd worden. Het DSA-model van Lazard is gebruikt om de analyse uit te voeren. Twee medewerkers hebben in 2024 training gehad in het IMF DSA-model voor landen met markttoegang. Dit model zal in de toekomst ook worden gebruikt. c. Sinds 2022 zijn er meer analytische rapporten op de website van het Bureau voor de Staatsschuld beschikbaar, namelijk: - kwartaal schuldrapport - kwartaal macro-economie rapport - een samenvatting van het "Staatsschulden Plan" dat elk jaar naar DNA gaat.	a. De aanpassing van de goedgekeurde Wet op de Staatsschuld door het Parlement vond plaats in 2023. Het Bureau heeft bij deze aanpassing meer mandaat gehad om schulddata van de SOE's te compileren en te monitoren en leveranciersschuld (supplier debt) als een officiële schuldenitem van de binnenlandse schuldstatistieken op te maken. b. Sinds 2023 is de lange termijn schuld van de SOE's opgemaakt en gepubliceerd op de website. De dekking van het aantal entiteiten is elk jaar geleidelijk uitgebreid. Het Bureau hoopt hiermee de volledige uitstaande lange termijn schuld van SOE's te hebben vastgelegd. Verder zijn de gegevens van jaarlijks naar halfjaarlijks gegaan en nu zal het Bureau naar kwartaalgegevens overstappen. Een studie over kortlopende schuldinstrumenten is recent afgerond, hierdoor kan het Bureau in 2026 beginnen met het vastleggen van de gegevens. c. In 2025 zal een monitoringssysteem tussen het SDMO en het Ministerie van Financiën worden opgezet met betrekking tot het kredietrisico van de SOE's. Het Bureau is momenteel bezig met de implementatie van het kredietrisico raamwerk van de Wereldbank. d. Met de hulp van het IMF in 2025 zal het Bureau in samenwerking met de Centrale Bank beginnen te kijken hoe de lokale

		kapitaalmarkt ontwikkeld kan worden. In juni was er een workshop over het wettelijke kader dat moet worden opgezet. In oktober zal er een IMF missie komen om een diagnostische studie over dit onderwerp uit te voeren. Er zal een rapport met aanbevelingen uit deze missie voortkomen, en met de hulp van het IMF zullen de aanbevelingen in 2026 worden uitgevoerd.
--	--	---

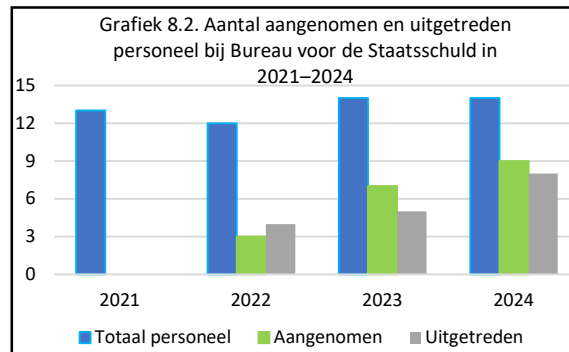
Beheren van andere uitdagingen

Met betrekking tot de achterstand op de controle van Jaarverslagen en de rapportages van de staatsschuld in de afgelopen jaren is er tot nu toe veel vooruitgang geboekt. De documenten tot en met 2022 is bijna afgerond. In de tweede helft van 2025 zullen de rapportages voor de jaren 2023 en 2024 verder worden afgerond.

De grootste uitdaging die continu beheerd moet worden, is het behoud van getalenteerd en veelbelovend personeelsleden en het aantrekken van de juiste mensen om het werk te doen. In de twee grafieken 8.1 en 8.2 wordt het aantal personeelsleden en de instroom en uitstroom van staf in 2021-2024 gepresenteerd. Bureau voor de Staatsschuld heeft meer technisch personeel nodig voor Front-, Middle- en Back Office om het werk te doen, vaardigheden te ontwikkelen en op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen met betrekking tot schuldenbeheer. De twee grafieken tonen de uitdagingen waarmee het kantoor te maken heeft op dit gebied.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Tot nu toe is de werving van jonge, veelbelovende studenten van lokale universiteiten met de juiste houding succesvol geweest. We hopen het personeel voor een aantal jaren te behouden doormiddel van:

- Het bieden van lokale/internationale trainingen om vaardigheden aan te leren, te netwerken en nieuwe ervaringen op te doen, om zodoende gemotiveerd personeel enthousiast te houden.
- Financieringsmogelijkheden bieden voor hoger onderwijskansen.
- Personeel met meer (leiderschap)vaardigheden ruimte te bieden deze te ontwikkelen, door meer verantwoordelijkheden en coördinatietaken aan hen te delegeren met een verhoogde renumneratie.
- Meer incentieven creëren in 2025, met name een prestatiebonus aan het einde van het jaar.

- Door middel van prestatiebeoordelingsgesprekken en het invullen van een persoonlijk ontwikkelingsplan, krijgt het Bureau inzicht over de ambities van het personeel, hoe deze gestimuleerd kunnen worden en welk carrière pad voor het personeel kan worden uitgezet.

Jaarlijks worden er teambuilding- en managementsessies gehouden om een gezonde, prettige en productieve werkomgeving te creëren. Deze sessies moeten ook helpen de cultuur binnen het instituut te veranderen en de waarden in het strategisch plan binnen de organisatie te ontwikkelen. Hoewel er de afgelopen jaren veel vooruitgang is geboekt, heeft het Bureau voor de Staatsschuld nog een lange weg te gaan om de missie en visie te vervullen.

9. Conclusies

De afgelopen vijf jaar heeft Suriname een uiterst uitdagende periode doorgemaakt, gekenmerkt door de noodzaak om acute macro-economische, begrotings- en schuld gerelateerde crises te mitigeren. De hoeksteen van deze interventie was de implementatie van een ambitieus economisch hervormingsprogramma, in combinatie met een diepgaand schuld herstructureringsproces gericht op het herstel van de “debt sustainability”.

Deze beleidsmaatregelen waren cruciaal voor het herstellen van macro-economische stabiliteit, het verminderen van de kwetsbaarheden van overheidsfinanciën en het leggen van een fundament voor duurzame economische groei.

Hoewel het hervormingsprogramma in belangrijke mate slaagde in het stabiliseren van de economie en het faciliteren van begrotingsconsolidatie, bleek de sociale agenda binnen het programma onvoldoende effectief te zijn geweest, om hulp te bieden aan de kwetsbare groepen in de samenleving om de gevolgen van hoge inflatie en significante depreciatie van de SRD op te vangen.

Het schuldherstructureringsproces vereiste een zorgvuldig onderhandelingen met crediteuren, waarbij Suriname met diverse crediteurgroepen (inclusief internationale obligatiehouders). De deelname aan het IMF Extended Fund Facility (EFF)-programma was een cruciale factor voor het stroomlijnen van het schuldherstructureringsproces, het veiligstellen van concessionele begrotingssteun, en het versterken van het internationale vertrouwen, wat essentieel was voor het aantrekken van aanvullende financiering en technische bijstand.

Belangrijke lessen uit de afgelopen periode

De ervaring van Suriname biedt belangrijke inzichten voor duurzaam schuldbeheer en macro-budgettaire stabiliteit, die als volgt kunnen worden samengevat:

- *Begrotingsdiscipline en regelgeving:* Elke regering dient een verantwoord en doordacht begrotingsbeleid te ontwikkelen en te implementeren, om er voor te zorgen dat de centrale overheidsschuld van de te allen tijd beheersbaar blijft. Dit tegen de achtergrond van de hoogte van de staatsschuld die in 2020 niet meer betaald was. In dit kader vormen de begrotingsregels zoals vastgelegd in de Comptabiliteitswet de Wet Spaar- en Stabilisatiefonds van 2024 een belangrijke stap, die geïmplementeerd en operationeel moeten worden gemaakt. Daarnaast moet het toezicht op de schuldpositie van staatsbedrijven (SOE's), parastatale instellingen en andere overheidsinstellingen worden versterkt, voordat deze entiteiten een druk vormen voor de overheidsbegroting.

- *Institutionele capaciteitsopbouw*: Sterke publieke en private instellingen zijn cruciaal voor het effectief vormgeven en uitvoeren van beleid. Capaciteitsopbouw op het gebied van menselijk kapitaal is een continu proces dat noodzakelijk is om de institutionele prestaties en efficiëntie te waarborgen.
- *Versterking van Parlementair toezicht*: Nationale Assemblee dient een assertievere en beter geïnformeerde rol op zich te nemen bij het evalueren van overheidsbeleid en het beoordelen van de bredere economische implicaties daarvan. Dit omvat het systematisch analyseren van de begroting, wettelijke kaders en fiscale maatregelen. Verhoogde parlementaire betrokkenheid bevordert niet alleen transparantie, maar ook verantwoording op alle bestuursniveaus, wat het vertrouwen tussen beleidsmakers en de samenleving versterkt.

Stappen Voorwaars

Hoewel het hervormingsprogramma de doelstellingen grotendeels heeft bereikt, blijft het voor Suriname essentieel om in de periode 2025–2027 een verantwoord begrotingsbeleid te voeren. Deze periode vormt een cruciale overgangsfase, waarin de verwachte offshore olie-inkomsten nog niet zijn gerealiseerd, terwijl de overheidsinkomsten nog onvoldoende zijn om de totale overheidsuitgaven volledig te dekken.

Het begrotingsbeleid moet er in deze jaren op gericht zijn om een primair overschot te behalen en het totaal overheidstekort beheersbaar te houden. Tegelijkertijd is het noodzakelijk om concessionele financiering aan te trekken om het resterende financieringstekort op een duurzame manier te dekken. In dit kader is het van groot belang dat de ontwikkeling van de lokale kapitaalmarkt wordt versneld en dat het Bureau voor de Staatsschuld een actieve schuldbeheerstrategie blijft implementeren.

Een goede fiscale planning is onmisbaar om ervoor te zorgen dat alle schuldverplichtingen tijdig en volledig worden nagekomen, en om het vertrouwen van zowel binnenlandse als internationale stakeholders in het financieel beheer van de staat te behouden.

Beheer van toekomstige rijkdom uit olieopbrengsten

De verwachte inkomsten uit offshore olieproductie bieden Suriname de historische kans om uit te groeien tot een bijzonder welvarende natie. Toch leert de internationale ervaring met andere grondstofrijke landen dat het zorgvuldig beheren van natuurlijke hulpbronnen cruciaal is om brede economische voordelen te realiseren en duurzame ontwikkeling te waarborgen.

Om het potentieel van deze toekomstige inkomsten ten volle te benutten, is het volgende noodzakelijk:

- Het formuleren van een helder ontwikkelingsvisie voor het land,
- De implementatie van solide begrotingsregels, in combinatie met een transparant en effectief beheer van het Spaar- en Stabilisatiefonds,
- Goed bestuur via sterke en integere instellingen binnen zowel de publieke als de private sector.

Het uiteindelijke doel is dat de toekomstige olierijkdom van Suriname ten goede komt aan de gehele bevolking, waarbij structurele ontwikkeling in alle sectoren en regio's van het land wordt bevorderd en de welvaart op een inclusieve en duurzame manier wordt gedeeld.